

2090 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan

de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van Wet (en bijlagen) houdende nieuwe bepalingen betreffende het kiesrecht en de verkiezingen van de leden van de Eerste- en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal benevens van de leden van de Provinciale Staten en van de raden der gemeenten (Kieswet).

De toelichtende memorie, die het Wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Soestdijk, 2 Maart 1951.

JULIANA.

2090 2

ONTWERP VAN WET

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het gewenst is nieuwe wettelijke bepalingen, regelende het kiesrecht en de verkiezingen van de leden van de Eerste- en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal benevens van de leden van de Provinciale Staten en van de raden der gemeenten, vast te stellen;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

AFDELING I

Algemene bepaling

HOOFDSTUK A

VAN DE KIESRAAD

Artikel A 1

1. Er is een Kiesraad, gevestigd te 's-Gravenhage, welke Onze Minister van Binnenlandse Zaken van advies dient in alle aangelegenheden, het kiesrecht betreffend.

2. De Raad is samengesteld uit vijf leden. De leden en drie plaatsvervangende leden worden door Ons benoemd en ontslagen. De benoeming geschiedt voor vier jaren. Hij, die ter vervulling van een opengevallen plaats is benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is benoemd, zou hebben moeten aftreden.

3. Uit de leden worden door Ons de voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter aangewezen.

4. Bepalingen ter regeling van de werkzaamheden van de Kiesraad worden vastgesteld bij algemene maatregel van bestuur.

AFDELING II

Van de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van de Provinciale Staten en van de gemeenteraden

HOOFDSTUK B

VAN HET KIESRECHT

Artikel B 1

1. De leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van de Provinciale Staten en van de raden der gemeenten worden gekozen door de degenen, die op de dag der candidaatstelling ingezetenen zijn, onderscheidenlijk des Rijks, der provincie en der gemeente, mits zij Nederlanders zijn of door de wet als Nederlandse onderdanen zijn erkend en zij de leeftijd van drie en twintig jaren hebben bereikt.

2. Onder ingezetenen des Rijks, der provincie en der gemeente verstaat deze wet hen, die onderscheidenlijk in het Rijk, in de provincie en in de gemeente werkelijke woonplaats hebben.

Artikel B 2

1. Zij, die in het bevolkingsregister ener gemeente opgenomen zijn, worden voor de toepassing van deze wet, behoudens bewijs van het tegendeel, geacht werkelijke woonplaats te hebben in die gemeente.

2. Zij, die in het centrale bevolkingsregister opgenomen zijn, worden voor de toepassing van deze wet, behoudens bewijs van het tegendeel, geacht uitsluitend werkelijke woonplaats te hebben in het Rijk.

Artikel B 3

1. Van de uitoefening van het kiesrecht zijn uitgesloten:

zij, wie het kiesrecht ontzegd is bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak of onherroepelijke uitspraak krachtens het Tribunaalbesluit of ingevolge beslissing tot voorwaardelijke buitenvervolginstelling krachtens het Besluit politieke delinquenten 1945;

zij, die krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak hetzij wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens de beschikking of het beheer over hun goederen hebben verloren, hetzij uit de ouderlijke macht of de voogdij over een of meer hunner kinderen zijn ontzet;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak tot een gevangenisstraf van meer dan één jaar zijn veroordeeld, gedurende drie jaren, nadat hun straf is volbracht, en levenslang, indien voor de tweede maal een dergelijke straf is opgelegd;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens bedelarij of landloperij zijn veroordeeld, gedurende drie jaren, nadat hun straf is volbracht, gedurende zes jaren nadat de straf is volbracht, indien de straf voor de tweede maal, en levenslang, indien de straf voor de derde maal is opgelegd;

zij, die bij onherroepelijke rechterlijke uitspraken binnen een tijdsverloop van drie jaren meer dan tweemaal zijn veroordeeld wegens een strafbaar feit, insluitende openbare dronkenschap, gedurende drie jaren nadat de laatste uitspraak onherroepelijk is geworden.

2. Met een onherroepelijke veroordeling wordt gelijkgesteld het vervallen van het recht tot strafvordering volgens artikel 74, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht.

3. Onze Minister van Justitie draagt zorg, dat van elke onherroepelijke rechterlijke uitspraak, elk verval van het recht tot strafvordering, als bedoeld in het vorige lid, elke onherroepelijke uitspraak krachtens het Tribunaalbesluit of beslissing tot voorwaardelijke buitenvervolginstelling krachtens het Besluit politieke delinquenten 1945, uitsluiting van de uitoefening van het kiesrecht medebrengende, aan de burgemeester van de gemeente, waar de betrokkene in het bevolkingsregister is opgenomen, of als het een persoon betreft, die in het centrale bevolkingsregister is opgenomen, aan het hoofd der Rijksinspectie van de bevolkingsregisters, zo spoedig mogelijk mededeling wordt gedaan, met vermelding van naam, voorletters of voornamen, adres en dagtekening van geboorte zomede van de duur der uitsluiting. Overeenkomstige mededeling vindt plaats, indien Onze Minister van Justitie gebruik gemaakt heeft van de bevoegdheid tot herstel in de uitoefening van het kiesrecht ingevolge het bepaalde bij en krachtens artikel 5, tweede lid, van het Tribunaalbesluit.

Artikel B 4

Van de uitoefening van het kiesrecht zijn op de dag der stemming uitgesloten zij, die op die dag rechtens van hun vrijheid zijn beroofd.

HOOFDSTUK C

VAN DE ZITTINGSDUUR VAN DE LEDEN VAN DE TWEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL, VAN DE PROVINCIALE STATEN EN VAN DE GEMEENTERADEN

Artikel C 1

1. De leden van de Tweede Kamer worden gekozen voor vier jaren.

2. Zij treden tegelijk af met de derde Dinsdag van September. De leden, gekozen na ontbinding van de Tweede Kamer, treden tegelijk af met de derde Dinsdag van September in het vierde kalenderjaar na de eerstvolgende derde Dinsdag van September. De aftredenden zijn dadelijk herkiesbaar.

3. Hij, die ter vervulling ener buiten de gewone tijd van aftreding opengevallen plaats tot lid van de Tweede Kamer is benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is benoemd, zou hebben moeten aftreden.

Artikel C 2

1. De leden van de Provinciale Staten worden gekozen voor vier jaren.

2. Zij treden tegelijk af met de eerste Dinsdag van Juli. De aftredenden zijn dadelijk herkiesbaar.

3. Hij, die ter vervulling ener buiten de gewone tijd van aftreding opengevallen plaats tot lid van de Provinciale Staten is benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is benoemd, zou hebben moeten aftreden.

Artikel C 3

1. De leden van de gemeenteraad worden gekozen voor vier jaren.
2. Zij treden tegelijk af met de eerste Dinsdag van September. De aftredenden zijn dadelijk herkiesbaar.

3. Hij, die ter vervulling ener buiten de gewone tijd van aftreding opengevallen plaats tot lid van de raad is benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is benoemd, zou hebben moeten aftreden.

HOOFDSTUK D

VAN HET KIEZERSREGISTER

§ 1. Van het bijhouden

Artikel D 1

In elke gemeente wordt door burgemeester en wethouders een kiezersregister bijgehouden, vermeldende de in het bevolkingsregister dier gemeente opgenomen kiesgerechtigde personen.

Artikel D 2

1. Door burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage wordt tevens een register bijgehouden, vermeldende de in het centrale bevolkingsregister opgenomen kiesgerechtigde personen.

2. Deze personen zijn uitsluitend bevoegd tot het kiezen van de leden van de Tweede Kamer.

3. Dit register wordt geacht deel uit te maken van het door burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage bijgehouden kiezersregister.

Artikel D 3

1. Het kiezersregister wordt gehouden in de vorm van een kaartregister. Elke kaart vermeldt de gegevens van één kiezer.

2. De kaarten van het kiezersregister worden in alfabetische volgorde naar de namen der kiezers gerangschikt. De kaart voor een gehuwde vrouw kan evenwel onmiddellijk na die van haar echtgenoot worden geplaatst.

3. De kaarten kunnen stembedistrictsgewijze en dan, desgewenst, straatsgewijze worden gerangschikt. In het laatste geval behoeft de alfabetische volgorde niet in acht te worden genomen.

4. De vorm, de inrichting en de kleur van de kaart voor het kiezersregister worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

5. In afwijking van het vorenstaande kunnen in plaats van de in de voorgaande leden bedoelde kaarten, ponskaarten of metalen plaatjes worden gebezigd.

6. De tot het bevolkingsregister behorende persoonskaarten kunnen, voor zover zij op kiezers betrekking hebben, als kiezersregister worden aangemerkt en als zodanig worden gebezigd. Het gestelde in de voorgaande leden is alsdan niet van toepassing.

Artikel D 4

1. Van elke kiezer worden in het kiezersregister vermeld de geslachtsnaam, de voornamen of de beginletters daarvan, de datum en het jaar van geboorte alsmede het adres.

2. Gehuwde vrouwen en weduwen worden in het kiezersregister vermeld met haar eigen naam, gevolgd door de woorden „echtgenote van” onderscheidenlijk „weduwe van” of een afkorting van deze woorden en de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot.

3. Is de gemeente in stembedistricten verdeeld, dan wordt tevens het nummer van het stembedistrict, waartoe de kiezer behoort, vermeld.

4. Wanneer voor het kiezersregister gebruik gemaakt wordt van de tot het bevolkingsregister behorende persoonskaarten, blijft het bepaalde in het eerste en tweede lid buiten toepassing.

5. Wanneer in plaats van de kaarten, bedoeld in de eerste vier leden van artikel D 3, ponskaarten of metalen plaatjes worden gebezigd, kan met toestemming van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en met inachtneming van door hem te stellen voorwaarden worden afgeweken van het bepaalde in het tweede lid.

Artikel D 5

1. Burgemeester en wethouders zijn verplicht desverlangd aan een ieder kosteloos de inlichtingen uit het kiezersregister te verstrekken,

waaruit deze kan opmaken, of hij zelf of een ander daarin al dan niet of niet behoorlijk is opgenomen.

2. Het kiezersregister is tegen betaling der kosten geheel of gedeeltelijk in afschrift verkrijgbaar.

3. De burgemeester brengt uiterlijk dertig dagen vóór de dag der candidaatstelling ter openbare kennis, dat een ieder de in het eerste lid bedoelde inlichtingen uit het kiezersregister kan verkrijgen.

§ 2. Van het verzoek om verbetering

Artikel D 6

Een ieder is bevoegd schriftelijk aan burgemeester en wethouders verbetering van het kiezersregister te vragen op grond, dat hij zelf of een ander in strijd met de wet daarin al dan niet of niet behoorlijk is opgenomen.

Artikel D 7

Indien het verzoek om verbetering van het kiezersregister een ander dan de verzoeker betreft, doen burgemeester en wethouders aan die ander daarvan uiterlijk daags na ontvangst van het verzoekschrift bij aangetekende brief mededeling.

Artikel D 8

Het verzoek om verbetering van het kiezersregister wordt onverwijld met de daarbij overgelegde bewijsstukken gedurende acht dagen ter secretarie der gemeente voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling der kosten in afschrift verkrijgbaar gesteld. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving door de burgemeester.

Artikel D 9

1. Een ieder is tot tegenspraak van het verzoek bevoegd.

2. De tegenspraak kan uiterlijk drie dagen na afloop van de in het vorige artikel bedoelde termijn schriftelijk bij burgemeester en wethouders worden ingediend; zij wordt bij de stukken gevoegd.

Artikel D 10

Burgemeester en wethouders beslissen op het verzoek bij een met redenen omkleed besluit binnen veertien dagen na de indiening en wijzigen zo nodig het kiezersregister.

Artikel D 11

1. Burgemeester en wethouders doen onverwijld een afschrift van het besluit toekomen aan hem, die het verzoek tot verbetering deed; in het voorkomende geval eveneens aan hem, die het verzoek heeft tegengesproken en, indien het verzoek een ander dan deze beiden betreft, ook aan deze andere.

2. De overgelegde bewijsstukken worden na de beslissing onverwijld teruggezonden.

3. De in dit artikel bedoelde toezendingen geschieden bij aangetekende brief.

4. Het besluit wordt onverwijld ter secretarie der gemeente voor een ieder ter inzage gelegd en in afschrift tegen betaling der kosten verkrijgbaar gesteld. Hiervan geschiedt tegelijkertijd openbare kennisgeving door de burgemeester.

§ 3. Van het beroep op de rechter

A. Van de behandeling bij de kantonrechter

Artikel D 12

1. Binnen zes dagen, nadat burgemeester en wethouders van hun beslissing hebben kennisgegeven, kan een ieder bij een met redenen omkleed verzoekschrift, vergezeld van de nodige bewijsstukken en van een afschrift dezer beslissing, deze onderwerpen aan de uitspraak van de kantonrechter, binnen wiens ressort het kiezersregister wordt gehouden.

2. Alle stukken worden ingediend met zoveel afschriften als er partijen bij de procedure zijn betrokken.

3. Met inachtneming van de volgende bepalingen wordt deze zaak als een burgerlijke zaak berecht.

Artikel D 13

1. De griffier van het kantongerecht doet in voorkomende gevallen onverwijld bij aangetekende brief afschriften van de ingediende stukken aan de andere partij of partijen toekomen.

2. Binnen zes dagen na de dag van afzending kan elke wederpartij een verweerschrift, al dan niet vergezeld van bewijsstukken, bij de kantonrechter indienen. Alle stukken worden ingediend met zoveel afschriften als er partijen bij de procedure zijn betrokken.

3. De griffier doet onverwijld bij aangetekende brief afschrift van de ingediende stukken aan de andere partij of partijen toekomen.

Artikel D 14

1. De kantonrechter kan nader bewijs of verhoor van partijen bevelen.
2. Hierbij kan hij voorlopige wijziging van het kiezersregister bevelen.
3. Hij doet zo spoedig mogelijk einduitspraak en kan deze uitspraak uitvoerbaar bij voorraad verklaren.

Artikel D 15

1. De procedure is vrij van griffiekosten en legesgelden.
2. Veroordeling van de in het ongelijk gestelde partij in de kosten vindt alleen plaats, zo de rechter hiertoe termen aanwezig acht.

B. Van de behandeling bij de Hoge Raad**Artikel D 16**

1. Tegen de einduitspraak kan een ieder, die daarbij partij is geweest, doch alleen op grond van schending of verkeerde toepassing der wet, binnen veertien dagen na de dag der uitspraak bij de Hoge Raad beroep in cassatie instellen bij een verzoekschrift, dat de gronden en het verzoek tot cassatie bevat, met aanwijzing der wetsbepalingen, welke zouden zijn geschonden of verkeerdelijk toegepast.
2. Bij het verzoekschrift worden overgelegd afschrift van de aanvallen uitspraak en geen andere bewijsstukken dan die, welke voor de kantonrechter zijn gebruikt. Het verzoekschrift wordt ingediend met zoveel afschriften als er partijen bij de procedure zijn betrokken.

Artikel D 17

De griffier van de Hoge Raad doet in voorkomende gevallen onverwijld bij aangetekende brief afschrift van het verzoekschrift aan de andere partij of partijen toekomen.

Artikel D 18

1. Elke wederpartij kan binnen veertien dagen na de dag van afzending een verweerschrift indienen. Het verweerschrift wordt ingediend met zoveel afschriften als er partijen bij de procedure zijn betrokken.
2. Hierbij worden geen andere bewijsstukken overgelegd dan die, welke voor de kantonrechter zijn gebruikt.
3. De griffier van de Hoge Raad doet onverwijld bij aangetekende brief afschrift van het verweerschrift aan de andere partij of partijen toekomen.

Artikel D 19

1. Het Openbaar Ministerie neemt binnen veertien dagen zijn conclusie.
2. De Hoge Raad doet zo spoedig mogelijk daarna uitspraak.

Artikel D 20

1. De procedure is vrij van griffiekosten en legesgelden. Tussenkost van advocaten is niet verplicht.
2. Veroordeling van de in het ongelijk gestelde partij in de kosten vindt alleen plaats, zo de Hoge Raad hiertoe termen aanwezig acht.

C. Van de kennisgeving van de rechterlijke uitspraak**Artikel D 21**

1. Van de rechterlijke uitspraken, welke voorlopige wijziging van het kiezersregister bevelen of uitvoerbaar bij voorraad zijn verklaard, wordt onverwijld, en van de overige uitspraken, die wijziging bevelen, terstond nadat zij kracht van gewijsde hebben verkregen, door de griffier aan burgemeester en wethouders der gemeente, welker kiezersregister daardoor wijziging behoeft, kennis gegeven.
2. Het kiezersregister wordt onverwijld overeenkomstig deze uitspraak gewijzigd.

§ 4. Slotbepaling**Artikel D 22**

Al hetgeen overigens het kiezersregister betreft, wordt geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

HOOFDSTUK E**VAN DE KIESKRINGEN, DE STEM-DISTRICTEN EN DE STEMBUREAUX****§ 1. Van de kieskringen****Artikel E 1**

1. Voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer wordt het Rijk, voor de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten

iedere provincie, verdeeld in kieskringen, welke onderscheidenlijk op de bij deze wet gevoegde tabellen A en B zijn aangewezen.

2. Voor de verkiezing van de leden van de raad vormt elke gemeente een kieskring.

3. In afwijking van het in het vorige lid bepaalde is de raad ener gemeente met meer dan 20 000 zielen onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten bevoegd de gemeente in twee of drie kieskringen te verdelen, zodanige verdeling op te heffen dan wel te wijzigen.

§ 2. Van de stembedistricten**Artikel E 2**

1. De gemeente kan door burgemeester en wethouders in stembedistricten worden verdeeld. Heeft deze verdeling niet plaats, dan vormt de gemeente één stembedistrict.

2. Een stembedistrict telt in den regel niet meer dan duizend kiezers.

§ 3. Van de stembureaux**Artikel E 3**

1. Er is voor elk stembedistrict een stembureau.
2. Elk stembureau bestaat uit drie leden, van wie één voorzitter is.
3. Aan de leden kan door de gemeenteraad een presentiegeld worden toegekend.

Artikel E 4

Burgemeester en wethouders benoemen, met inachtneming van het bepaalde in artikel E 5, eerste lid, tijdig vóór elke verkiezing, uit de kiesgerechtigde ingezetenen hunner gemeente de leden van elk stembureau en een voldoende aantal plaatsvervangende leden.

Artikel E 5

1. De burgemeester is voorzitter van het stembureau van het eerste of enige stembedistrict. Is de gemeente in kieskringen verdeeld, dan is hij voorzitter van het stembureau van het eerste stembedistrict in de eerste kieskring.
2. Hij kan zich laten vervangen door een lid van de raad, daartoe door burgemeester en wethouders aan te wijzen.
3. De voorzitters van de andere stembureaux worden zoveel mogelijk uit de leden van de raad benoemd.

§ 4. Van de hoofdstembureaux**Artikel E 6**

1. Voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer alsmede voor die van de leden van de Provinciale Staten wordt voor elke kieskring een hoofdstembureau ingesteld. Het is gevestigd in de gemeente, daartoe aangewezen in de tabellen, genoemd in artikel E 1.
2. Het hoofdstembureau bestaat uit vijf leden, van wie één voorzitter en één plaatsvervangend voorzitter is.
3. Voorzitter is de burgemeester der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd. De plaatsvervangende voorzitter en de andere leden alsmede drie plaatsvervangende leden worden benoemd en ontslagen, door Onze Minister van Binnenlandse Zaken voor de hoofdstembureaux ter verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, door Gedeputeerde Staten voor die ter verkiezing van de leden van de Provinciale Staten.

Artikel E 7

1. Voor de verkiezing van de leden van de raad wordt een hoofdstembureau ingesteld, bestaande uit vijf leden, van wie één voorzitter en één plaatsvervangend voorzitter is.
2. De burgemeester is voorzitter van het hoofdstembureau. De plaatsvervangende voorzitter en de andere leden alsmede drie plaatsvervangende leden worden door burgemeester en wethouders benoemd en ontslagen.
3. In een gemeente, die in kieskringen is verdeeld, wordt voor elke kieskring een hoofdstembureau ingesteld. De burgemeester is voorzitter van het hoofdstembureau van de kieskring, waarbinnen het gemeentehuis is gelegen, of, zo het gemeentehuis op het grondgebied van een andere gemeente is gelegen, van het hoofdstembureau in de eerste kieskring; voor het andere of elk der overige hoofdstembureaux wordt de voorzitter uit de leden van de raad door burgemeester en wethouders benoemd en ontslagen. De plaatsvervangende voorzitter en de andere leden alsmede drie plaatsvervangende leden worden eveneens door burgemeester en wethouders benoemd en ontslagen.

4. Voor de verkiezing van de leden van de raad van een gemeente, die niet in stembesturen is verdeeld, treedt het stembureau tevens als hoofdstembureau op.

Artikel E 8

De in de artikelen E 6 en E 7 bedoelde benoemingen geschieden voor vier kalenderjaren. Hij, die ter vervulling ener opengevallen plaats is benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is benoemd, zou hebben moeten aftreden.

Artikel E 9

Voor het houden van de zittingen van het hoofdstembureau wijzen burgemeester en wethouders een lokaal aan.

§ 5. Van de centrale stembureaux

Artikel E 10

1. Er is voor de verkiezing van elk vertegenwoordigend lichaam een centraal stembureau.

2. Voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer treedt de Kiesraad als centraal stembureau op.

3. Voor de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten treedt het hoofdstembureau van de kieskring, waarin de gemeente is gelegen, waar de vergadering der Staten wordt gehouden, tevens als centraal stembureau op.

4. Voor de verkiezing van de leden van de raad van een gemeente, die in kieskringen is verdeeld, treedt het hoofdstembureau, van hetwelk de burgemeester voorzitter is, tevens als centraal stembureau op; in de overige gemeenten treedt het hoofdstembureau of het als zodanig optredend stembureau tevens als centraal stembureau op.

HOOFDSTUK F

VAN HET TIJDSTIP DER CANDIDAATSTELLING

Artikel F 1

1. De dag der kandidaatstelling voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer is de tweede Dinsdag van Mei.

2. Alsdan worden kandidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met de volgende derde Dinsdag van September moeten aftreden.

Artikel F 2

In geval van ontbinding van de Tweede Kamer geschiedt de kandidaatstelling op een door Ons te bepalen dag.

Artikel F 3

1. De dag der kandidaatstelling voor de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten is de tweede Dinsdag van Maart.

2. Alsdan worden kandidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met de volgende eerste Dinsdag van Juli moeten aftreden.

Artikel F 4

1. De dag der kandidaatstelling voor de verkiezing van de leden van de raad is de tweede Dinsdag van April.

2. Alsdan worden kandidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met de volgende eerste Dinsdag van September moeten aftreden.

HOOFDSTUK G

VAN DE LIJSTEN VAN CANDIDATEN

Artikel G 1

1. Op de dag der kandidaatstelling kunnen bij de voorzitter van het hoofdstembureau of bij het door deze aan te wijzen lid van dat bureau ter secretarie van de gemeente, waar dit bureau is gevestigd, van des voormiddags negen uur tot des namiddags vijf uur lijsten van kandidaten worden ingeleverd.

2. Ten minste drie dagen vóór de dag der kandidaatstelling geschiedt hiervan in elke gemeente door de burgemeester openbare kennisgeving.

3. De vorm en de inrichting der lijsten worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur. Deze wijst tevens aan de tijd, waarop en de plaats, waar formulieren, kosteloos, voor de kiezers verkrijgbaar zijn.

Artikel G 2

Elke lijst wordt ondertekend door ten minste vijf en twintig kiezers. Betreft het echter de verkiezing van de leden van de raad, dan kan voor een kieskring, die op de dag der kandidaatstelling 1200 of minder kiezers telt, met de ondertekening van 1/50 gedeelte van deze kiezers worden volstaan.

Artikel G 3

1. Een lijst mag slechts worden ondertekend door personen, die binnen de kieskring, waarvoor die lijst geldt, kiesgerechtigd zijn voor het lichaam, waarvoor de verkiezing zal plaats hebben.

2. Ten aanzien van een ondertekenaar, die niet is opgenomen in het kiezersregister der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, wordt bij de inlevering van de lijst overgelegd een door de burgemeester afgegeven verklaring, dat die ondertekenaar is opgenomen in het kiezersregister van zijn gemeente.

3. Een kiezer mag niet meer dan één lijst ondertekenen.

Artikel G 4

1. De namen der kandidaten worden op de lijsten geplaatst in de volgorde, waarin de ondertekenaars aan hen de voorkeur geven.

2. Op dezelfde lijst mogen de namen van ten hoogste twintig kandidaten worden geplaatst.

Artikel G 5

1. Betreft het de verkiezing van de leden van de raad, dan mogen met inachtneming van artikel G 4, tweede lid, op een lijst ten hoogste vijf kandidaten meer worden geplaatst dan het aantal te vervullen plaatsen bedraagt.

2. Is een gemeente met meer dan 20 000 zielen in twee, onderscheidenlijk in drie kieskringen verdeeld, dan mogen met inachtneming van artikel G 4, tweede lid, op een lijst worden geplaatst ten hoogste vijf kandidaten meer dan de helft, onderscheidenlijk dan een derde van het aantal te vervullen plaatsen, met verwaarlozing van een eventuele breuk.

Artikel G 6

De naam van een kandidaat mag niet voorkomen op meer dan één van de lijsten, welke bij de voorzitter van een zelfde hoofdstembureau zijn ingeleverd.

Artikel G 7

1. Een kandidaat wordt op de lijst vermeld met naam, voorletters, jaar en datum van geboorte, alsmede woonplaats en adres. De voorletters mogen geheel of ten dele door de voornamen worden vervangen.

2. Gehuwde vrouwen en weduwen worden op de lijst vermeld, hetzij met de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot, onder toevoeging van haar eigen naam, voorafgegaan door het woord „geboren" of een afkorting van dit woord, hetzij met haar eigen naam, gevolgd door de woorden „echtgenote van" onderscheidenlijk „weduwe van" of een afkorting van deze woorden en de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot. Aan de naam van een ongehuwde vrouw wordt het woord „mejjuffrouw" of een afkorting van dit woord toegevoegd.

Artikel G 8

1. Bij de lijst wordt overgelegd een schriftelijke verklaring van iedere daarop voorkomende kandidaat, dat hij bewilligt in zijn kandidaatstelling op deze lijst.

2. De vorm en de inrichting dezer verklaring worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur. Deze wijst tevens aan de tijd, waarop en de plaats, waar formulieren voor de kiezers, kosteloos, verkrijgbaar zijn.

3. Indien de kandidaat zich buiten het Rijk in Europa bevindt, is de verklaring niet aan enig formulier gebonden en kan zij ook telegrafisch geschieden.

4. Indien het betreft de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, wijst de kandidaat, wiens woonplaats buiten het Rijk in Europa gelegen is, in de verklaring van bewilliging tevens een in Nederland wonende gemachtigde aan, met vermelding van diens naam, voorletters, woonplaats en adres. Indien de kandidaat voorkomt op meer dan één lijst, moet in iedere verklaring dezelfde gemachtigde worden aangewezen. Deze gemachtigde zal, met uitsluiting van de kandidaat, bevoegd zijn tot de handelingen, bedoeld in de artikelen U 2, eerste, tweede en vijfde lid, U 3, eerste lid, en U 4, eerste en tweede lid.

5. De candidaat is niet bevoegd de gegeven volmacht in te trekken. Bij overlijden van de gemachtigde geeft de candidaat daarvan schriftelijk of telegrafisch kennis aan de voorzitter van het centraal stembureau, met vermelding van de naam, voorletters, woonplaats en adres van een nieuwe gemachtigde.

Artikel G 9

Op de lijst kunnen de ondertekenaars schriftelijk een gemachtigde en desgewenst diens plaatsvervanger aanwijzen, bevoegd tot het verbinden van de lijst.

Artikel G 10

1. Indien het betreft de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer moet op naam van één der ondertekenaars van de lijst of op naam van de gemachtigde of diens plaatsvervanger f 500 in de consignatiekas worden gestort.

2. De Rijksambtenaar, te wiens kantore de consignatie is geschied, geeft daarvan, behalve het bewijs vermeld in artikel 4, vierde lid, der wet van 11 Juli 1908 (*Staatsblad* no. 226), een schriftelijke verklaring af. Deze verklaring moet bij de indiening der lijst worden ingeleverd.

3. Na de vaststelling van de uitslag der verkiezing door het centraal stembureau wordt de som aan hem, te wiens name zij gestort is, teruggegeven, tenzij het stemcijfer van de lijst of van de lijstengroep of van het stel gelijklopende lijsten, waarvan de lijst deel uitmaakt, lager is dan 75 percent van de kiesdeler, bedoeld in artikel N 4. In dit geval vervalt de som aan de Staat.

4. Voorschriften ter nadere uitvoering van dit artikel worden, voor zoveel nodig, bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld.

Artikel G 11

1. De inlevering der lijst geschiedt persoonlijk door een kiezer, bevoegd tot deelneming aan de verkiezing binnen de kieskring, waarin de lijst wordt ingeleverd. Indien de kiezer niet is opgenomen in het kiezersregister der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, legt hij tevens over een verklaring van de burgemeester der gemeente, waar hij in het kiezersregister is opgenomen, dat hij bevoegd is tot deelneming aan de verkiezing binnen de kieskring. De kandidaten kunnen bij de inlevering tegenwoordig zijn.

2. De voorzitter van het hoofdstembureau stelt een bewijs van ontvangst ter hand aan degene, die de lijst inlevert.

HOOFDSTUK H

VAN HET ONDERZOEKEN, HET VERBINDEN, HET NUMMEREN EN HET OPENBAARMAKEN VAN DE LIJSTEN VAN CANDIDATEN

§ 1. Van het onderzoeken van de lijsten

Artikel H 1

Op de dag der candidaatstelling, onmiddellijk na het verstrijken van de tijd, waarbinnen lijsten van kandidaten kunnen worden ingeleverd, houdt het hoofdstembureau een zitting tot het onderzoeken van de lijsten.

Artikel H 2

1. Indien bij het onderzoek blijkt van een der navolgende verzuimen, geeft het hoofdstembureau onverwijld bij aangetekende brief of tegen gedagtekend ontvangstbewijs kennis aan hem, die de lijst heeft ingeleverd:

a. dat de lijst niet is ondertekend door het vereiste aantal bevoegde kiezers;

b. dat ten aanzien van een ondertekenaar, die niet is opgenomen in het kiezersregister der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, ontbreekt de verklaring van de burgemeester, dat de ondertekenaar is opgenomen in het kiezersregister van zijn gemeente. De kennisgeving blijft achterwege, wanneer zonder hem het vereiste aantal ondertekenaars wordt bereikt.

c. dat een candidaat niet is vermeld met zijn naam, voornamen of voorletters, jaar en datum van geboorte, woonplaats en adres;

d. dat op de lijst een gehuwde vrouw of een weduwe niet is vermeld, hetzij met de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot, onder toevoeging van haar eigen naam, voorafgegaan door het woord „geboren” of een afkorting van dit woord, hetzij met haar eigen naam, gevolgd door de woorden „echtgenote van” onderscheidenlijk „weduwe van” of een afkorting van deze woorden en de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot, dan wel dat aan de naam van een ongehuwde vrouw niet het woord „mevrouw” of een afkorting van dat woord is toegevoegd;

e. dat ten aanzien van een candidaat ontbreekt de verklaring, dat hij bewilligt in zijn candidaatstelling op de lijst;

f. dat, indien het een verkiezing van de leden van de Tweede Kamer betreft, ten aanzien van een candidaat, die buiten het Rijk in Europa woonplaats heeft, in zijn verklaring van bewilliging de aanwijzing van een gemachtigde ontbreekt;

g. dat, indien het een verkiezing van de leden van de Tweede Kamer betreft, de verklaring, dat ten behoeve van de lijst een bedrag van f 500 is geconsigneerd, ontbreekt;

h. dat, indien de lijst is ingeleverd door een kiezer, die niet is opgenomen in het kiezersregister der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, deze kiezer niet heeft overgelegd een verklaring van de burgemeester der gemeente, waar hij in het kiezersregister is opgenomen, dat hij bevoegd is tot deelneming aan de verkiezing binnen de kieskring;

i. dat de lijst niet persoonlijk is ingeleverd door een kiezer, bevoegd tot deelneming aan de verkiezing binnen de kieskring, waarvoor de lijst is ingeleverd.

2. Binnen drie dagen na de dag, waarop de kennisgeving is verzonden, kan hij, die de lijst heeft ingeleverd, het verzuim, in de kennisgeving aangeduid, herstellen ter secretarie der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd.

In het geval, bedoeld in het eerste lid, onder *i*, kan een kiezer, die tot het inleveren van de lijst bevoegd zou zijn geweest, door persoonlijke verschijning ter secretarie zich alsnog in de plaats van de onbevoegde inleveraar stellen; hij wordt dan geacht de lijst persoonlijk te hebben ingeleverd. Het in de vorige volzin bepaalde vindt overeenkomstige toepassing, indien de verklaring, in het eerste lid, onder *h*, bedoeld, niet alsnog wordt overgelegd.

3. Bij verhindering of ontstentenis van hem, die de lijst heeft ingeleverd, treedt in diens plaats een der ondertekenaars van de lijst in de volgorde, waarin zij deze hebben ondertekend.

Artikel H 3

Onmiddellijk nadat de lijsten door het hoofdstembureau zijn onderzocht, doet de voorzitter deze ter secretarie der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, voor een ieder ter inzage nederleggen.

Artikel H 4

1. Uiterlijk op de vijfde dag na de inlevering beslist het hoofdstembureau in een voor de kiezers toegankelijke zitting over de geldigheid der lijsten en over het handhaven van de daarop voorkomende kandidaten.

2. Dag en uur van de zitting worden ten minste twee dagen te voren ter openbare kennis gebracht en aan Gedeputeerde Staten medegedeeld.

Artikel H 5

Ongeldig is de lijst:

a. die op de dag der candidaatstelling niet tussen des voormiddags negen uur en des namiddags vijf uur bij de voorzitter van het hoofdstembureau is ingeleverd;

b. waarbij, indien het een verkiezing van de leden van de Tweede Kamer betreft, niet is gevoegd de verklaring, dat in de consignatiekas een bedrag van f 500 is gestort;

c. die niet door het vereiste aantal bevoegde kiezers is ondertekend. Bij de vaststelling van dit aantal blijft buiten beschouwing de ondertekenaar, die meer dan één lijst heeft ondertekend, of omtrent wie, voor zoveel voor hem vereist, niet is overgelegd de verklaring van de burgemeester, dat de ondertekenaar is opgenomen in het kiezersregister zijner gemeente;

d. die niet voldoet aan de voorschriften betreffende de vorm en de inrichting, geregeld bij algemene maatregel van bestuur;

e. die niet persoonlijk is ingeleverd door een kiezer, bevoegd tot deelneming aan de verkiezing binnen de kieskring, waarvoor de lijst wordt ingediend;

f. waarbij, voor zover vereist, niet is overgelegd de verklaring van de burgemeester, dat de inleveraar is opgenomen in het kiezersregister van diens gemeente en bevoegd is binnen de kieskring aan de stemming deel te nemen;

g. waarop door toepassing van artikel H 6 alle kandidaten zijn geschrapt.

Artikel H 6

Het hoofdstembureau schrapt, in de volgorde in dit artikel aangewezen, van de lijst de naam van de candidaat:

- a. die niet is vermeld met zijn naam, voornamen of voorletters, jaar en datum van geboorte, woonplaats en adres;
- b. die, als gehuwde vrouw of weduwe, niet is vermeld, hetzij met de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot, onder toevoeging van haar eigen naam, voorafgegaan door het woord „geboren” of een afkorting van dit woord, hetzij met haar eigen naam, gevolgd door de woorden „echtgenote van” onderscheidenlijk „weduwe van” of een afkorting van deze woorden en de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot, dan wel, die, als ongehuwde vrouw, niet is vermeld met toevoeging van het woord „mevrouw” of een afkorting van dat woord;
- c. van wie niet is overgelegd de verklaring, dat hij bewilligt in zijn candidaatstelling op de lijst;
- d. die, bij een verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, buiten het Rijk in Europa woonplaats heeft, indien de aanwijzing van een gemachtigde ontbreekt;
- e. die voorkomt op meer dan één der in een zelfde kieskring ingeleverde lijsten;
- f. die op de lijst voorkomt na het ten hoogste toegelaten aantal.

Artikel H 7

1. Binnen twee dagen na de dag, waarop door het hoofdstembureau over de geldigheid der lijsten en over het handhaven der daarop voorkomende candidaten is beslist, kan iedere kiezer van die beslissing schriftelijk in beroep komen bij Gedeputeerde Staten.

2. Indien binnen deze termijn geen beroep is ingesteld, doet Onze Commissaris in de provincie hiervan onverwijld telegrafisch mededeling aan de voorzitter van het hoofdstembureau.

3. Indien beroep is ingesteld tegen een beslissing, waarbij het hoofdstembureau een lijst ongeldig heeft verklaard of de naam van een candidaat heeft geschrapt op grond van een der verzuimen, vermeld in artikel H 2, eerste lid, zonder dat het hoofdstembureau te voren overeenkomstig het in dat artikel bepaalde kennis heeft gegeven van het bestaan van het verzuim aan hem, die de lijst heeft ingeleverd, kan deze het verzuim alsnog ter provinciale griffie herstellen. Het in de laatste twee volzinnen van het tweede lid van artikel H 2 bepaalde vindt overeenkomstige toepassing.

4. Artikel H 2, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel H 8

1. Gedeputeerde Staten behandelen het beroep in een openbare vergadering, te houden binnen vijf dagen na de dag, waarop het is ingekomen.

2. Dag en uur der vergadering worden onverwijld door Onze Commissaris in de provincie medegedeeld aan hem, die het beroep heeft ingesteld, alsmede, onder bijvoeging van een afschrift van het beroepschrift, aan de voorzitter van het hoofdstembureau.

3. Bij de behandeling kan hij, die het beroep heeft ingesteld, dit beroep, en de voorzitter of een der andere leden van het hoofdstembureau de beslissing van dit bureau toelichten.

Artikel H 9

1. Gedeputeerde Staten beslissen op het beroep bij een met redenen omkleed besluit uiterlijk op de dag na de behandeling.

2. Zij delen hun besluit onverwijld telegrafisch mede aan hem, die het beroep heeft ingesteld, en aan de voorzitter van het hoofdstembureau.

Artikel H 10

1. Nadat van Onze Commissaris in de provincie de mededeling, dat geen beroep is ingesteld, of in geval van beroep, het besluit van Gedeputeerde Staten is ontvangen, deelt de voorzitter van het hoofdstembureau onverwijld aan het centraal stembureau mede, welke geldige lijsten zijn ingeleverd.

2. De vorm en de inrichting dezer mededeling worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel H 11

1. Onmiddellijk nadat van alle hoofdstembureaux de in het vorige artikel bedoelde mededeling is ontvangen, brengt de voorzitter van het centraal stembureau de ontvangst ter openbare kennis.

2. Indien het betreft de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer of van de Provinciale Staten, geschiedt de kennisgeving in de Nederlandse Staatscourant.

§ 2. Van het verbinden van de lijsten**Artikel H 12**

1. Binnen vier dagen na de openbare kennisgeving van de voorzitter van het centraal stembureau, dat van alle hoofdstembureaux de opgaven betreffende de geldige lijsten van candidaten zijn ontvangen, kunnen de gemachtigden der ondertekenaars lijsten tot een groep verbinden door een daartoe strekkende schriftelijke gemeenschappelijke verklaring bij het centraal stembureau in te leveren.

2. De vorm en de inrichting dezer verklaring worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel H 13

Een lijst kan niet deel uitmaken van meer dan één lijstengroep. Heeft een gemachtigde meer dan één verklaring betreffende dezelfde lijst ondertekend, dan is zijn ondertekening onder alle verklaringen ongeldig.

Artikel H 14

1. Lijsten, ingediend in een zelfde kieskring, kunnen niet worden verbonden. Heeft een gemachtigde een verklaring betreffende verbinding van zodanige lijsten ondertekend, dan is zijn ondertekening in zoverre ongeldig, als zij een volgens de eerste volzin verboden verbinding tot stand tracht te brengen.

2. Bij de verkiezing van de leden van de raad van een gemeente met meer dan 20000 zielen, welke niet in kieskringen is verdeeld, kan echter, in afwijking van het bepaalde in de eerste volzin van het vorige lid, een lijst, welke is ingeleverd met de namen van twintig candidaten, met één andere lijst worden verbonden, indien eerstgenoemde lijst door ten minste tien leden van de raad voor een voorkeurnummer wordt aanbevolen.

§ 3. Van het nummeren van de lijsten**Artikel H 15**

Onmiddellijk na afloop van de termijn, gesteld in artikel H 12, nummert het centraal stembureau in een voor de kiezers toegankelijke zitting de lijsten.

Artikel H 16

Bij de nummering gelden de lijsten, welke tot een groep zijn verbonden, alsmede de niet tot een groep verbonden lijsten, waarop dezelfde candidaten in gelijk aantal en in dezelfde volgorde zijn geplaatst (stel gelijklopende lijsten), als één lijst.

Artikel H 17

1. Een of meer der zitting hebbende leden van het lichaam, voor hetwelk de verkiezing geldt, kunnen binnen de termijn, in artikel H 12 gesteld, bij het centraal stembureau een door hen ondertekende verklaring inleveren, waarbij een groep van lijsten, een stel gelijklopende lijsten of een op zichzelf staande lijst voor een voorkeurnummer wordt aanbevolen. Ieder lid mag slechts één zodanige verklaring ondertekenen. Heeft hij meer dan één verklaring ondertekend, dan is zijn ondertekening onder alle verklaringen ongeldig.

2. Ingeval de Tweede Kamer ontbonden is, kan de verklaring worden ingeleverd door de leden van de ontbonden Kamer.

3. De vorm en de inrichting dezer verklaring worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel H 18

Elke verklaring ter aanbeveling van een voorkeurnummer moet worden medeondertekend, indien het betreft de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer door de griffier der Kamer, de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten door Onze Commissaris in de provincie, en de verkiezing van de leden van de raad door de burgemeester.

Artikel H 19

1. Eerst worden genummerd de lijsten, welke voor een voorkeurnummer zijn aanbevolen. Aan deze lijsten worden onderscheidenlijk de nummers 1 en volgende toegekend in de volgorde van het aantal leden, dat een lijst heeft aanbevolen, met dien verstande, dat aan de lijst, door het grootste aantal aanbevolen, het nummer 1 wordt toegekend. Bij gelijkheid van het aantal beslist het lot.

2. Is gebruik gemaakt van de bevoegdheid, vermeld in artikel H 14, tweede lid, dan wordt het nummer, dat aan de voor het voorkeurnummer aanbevolen lijst is toegekend, eveneens toegekend aan de

daarmede verbonden lijst met toevoeging van de letter A. Een mogelijke aanbeveling voor een voorkeurnummer betreffende deze laatste lijst wordt geacht niet te hebben plaats gehad.

Artikel H 20

Vervolgens worden, met de nummers volgende op het laatste krachtens het vorige artikel toegekende nummer, genummerd de overige lijstengroepen en stellen gelijklopende lijsten in de volgorde door het lot aangewezen.

Artikel H 21

Ten slotte worden ten aanzien van iedere kieskring aan de op zichzelf staande lijsten eveneens bij loting toegekend de in die kieskring nog niet aan andere lijsten toegekende nummers.

§ 4. Van het openbaarmaken van de lijsten

Artikel H 22

1. De voorzitter van het centraal stembureau maakt onverwijld de lijsten openbaar.

2. De openbaarmaking geschiedt:

indien het betreft de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer of van de Provinciale Staten, door plaatsing van de lijsten, naar de kieskringen gerangschikt en met vermelding van haar nummers, in de Nederlandse Staatscourant;

indien het betreft de verkiezing van de leden van de raad, door de van de nummers voorziene lijsten ter secretarie der gemeente voor een ieder ter inzage neder te leggen. De lijsten worden, als het geldt een gemeente, die in kieskringen is verdeeld, naar de kieskringen gerangschikt. Van de nederlegging geschiedt tegelijk openbare kennisgeving door de burgemeester.

§ 5. Slotbepaling

Artikel H 23

1. Van de in de artikelen H 1, H 4 en H 15 bedoelde zittingen wordt proces-verbaal opgemaakt.

2. De bij de in de artikelen H 4 en H 15 bedoelde zittingen aanwezige kiezers kunnen bezwaren inbrengen. Van deze bezwaren wordt in het proces-verbaal melding gemaakt.

3. De vorm en de inrichting van deze processen-verbaal worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

HOOFDSTUK I

VAN DE STEMMING

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel I 1

1. De stemming vindt plaats op de drie en veertigste dag na de candidaatstelling.

2. In afwijking van het bepaalde in het vorige lid wordt, in geval van ontbinding van de Tweede Kamer, de dag der stemming door Ons bepaald.

Artikel I 2

De stemming geschiedt in elke kieskring uitsluitend over de kandidaten, wier namen voorkomen op de voor die kieskring geldig verklaarde lijsten.

Artikel I 3

Behoudens in de gevallen, genoemd in hoofdstuk J, neemt de kiezer aan de stemming deel in de gemeente, in welker kiezersregister hij op de dag der candidaatstelling is opgenomen.

Artikel I 4

1. Burgemeester en wethouders wijzen voor elk stembureau een geschikt stemlokaal aan.

2. Op verzoek van burgemeester en wethouders stellen de besturen van bijzondere scholen de daarvoor in aanmerking komende lokalen en het zich daarin bevindende materiaal voor de inrichting en het gebruik als stemlokalen beschikbaar, desgewenst tegen vergoeding van de daaruit voortvloeiende onkosten.

3. De burgemeester zorgt voor de inrichting van het stemlokaal en wijst zo nodig personen aan, die het stembureau ten dienste worden gesteld.

Artikel I 5

1. De stemming vangt aan des voormiddags acht uur en duurt tot des namiddags vijf uur.

2. De kiezer stemt in het stemlokaal van het voor hem aangewezen stembureau.

§ 2. Van de opkomstplicht

Artikel I 6

1. Ten minste drie dagen vóór de dag der stemming ontvangt elke kiezer, die bevoegd is aan de stemming deel te nemen, van de burgemeester der gemeente, in welker kiezersregister zijn naam op de dag der candidaatstelling voorkomt, een kaart, houdende een oproeping voor de stemming. Op deze kaart worden vermeld:

- de naam van het lichaam, waarvoor de stemming plaats vindt;
- de naam en voornamen of voorletters van de kiezer;
- het nummer, waaronder de kiezer in het bij de stemming te bezigen afschrift van of uittreksel uit het kiezersregister voorkomt;
- de kieskring en het nummer van het stembureau, waartoe de kiezer behoort;
- het adres van het stemlokaal voor dat stembureau;
- de dag en de uren, waarop de stemming plaats vindt;
- de inhoud van artikel 128 van het Wetboek van Strafrecht;
- een herinnering aan de verplichting, opgelegd bij artikel I 9.

2. De lijsten van kandidaten worden ter kennis van de kiezers gebracht door deze hetzij te vermelden op de oproepingskaart, hetzij al dan niet tegelijk met de oproepingskaart in afdruk ten minste drie dagen vóór de dag der stemming aan het adres der kiezers te bezorgen. Op deze lijsten worden uitsluitend naam, voornamen of voorletters en woonplaats van de kandidaten vermeld. De lijsten worden gedrukt in de volgorde van de toegekende nummers.

3. De vorm en de inrichting der oproepingskaart worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel I 7

Aan de tot deelneming aan de stemming bevoegde kiezer, wiens oproepingskaart in het ongerede is geraakt, of die geen kaart heeft ontvangen, wordt op zijn aanvraag door of vanwege de burgemeester een nieuwe oproepingskaart uitgereikt, mits hij voldoende van zijn identiteit doet blijken. Tot zodanige uitreiking is ook het stembureau bevoegd.

Artikel I 8

Ten minste drie dagen vóór de dag der stemming wordt in elke gemeente door de burgemeester ter openbare kennis gebracht:

- de naam van het lichaam, waarvoor en de dag en de uren, waarop de stemming plaats vindt;
- de inhoud van artikel 128 van het Wetboek van Strafrecht;
- een herinnering aan de verplichting, opgelegd bij artikel I 9.

Artikel I 9

Hij, die volgens het kiezersregister bevoegd is tot de keuze mede te werken, is verplicht zich binnen de voor de stemming bepaalde tijd aan te melden bij het stembureau van het voor hem aangewezen stembureau. Deze verplichting geldt niet voor de leden van het Koninklijk Huis.

Artikel I 10

1. Iedere werkgever is verplicht te zorgen, dat iedere werknemer, die bij hem in dienstbetrekking is en bevoegd is tot de keuze mede te werken, gedurende ten minste twee achtereenvolgende uren tussen des voormiddags acht uur en des namiddags vijf uur daartoe gelegenheid vindt.

2. De verplichting, in het vorige lid bedoeld, geldt niet ten aanzien van werknemers, die uit hoofde van hun dienstbetrekking op de dag der stemming tussen de in dat lid bedoelde tijdstippen niet gedurende twee achtereenvolgende uren vertoeven in een gemeente, waar zij bevoegd zijn aan de stemming deel te nemen, of in een aangrenzende gemeente.

Artikel I 11

Iedere werkgever, die door personen van drie en twintig jaren en ouder arbeid doet verrichten in fabrieken of werkplaatsen, is verplicht te zorgen, dat in elk arbeidslokaal gedurende ten minste twee werkdagen vóór, en op de dag der stemming op zichtbare wijze is opgehangen een door of namens hem ondertekende lijst, de uren, in het voorgaande artikel bedoeld, vermeldende voor elk afzonderlijk of groepsgewijze of voor allen gezamenlijk.

§ 3. *Van het stembureau***Artikel I 12**

1. De bij de opening der zitting van het stembureau fungerende voorzitter en leden alsmede de alsdan aanwezige kiesgerechtigde personen, die het stembureau ten dienste staan, nemen bij dit stembureau aan de stemming deel.

2. Indien zij volgens het kiezersregister behoren tot een ander stembedistrict, wordt van het uitbrengen van hun stem melding gemaakt in het proces-verbaal.

Artikel I 13

1. Gedurende de zitting zijn steeds de voorzitter en twee leden van het stembureau aanwezig.

2. Bij ontstentenis van de voorzitter treden die leden, naar volgorde van benoeming, als zodanig op.

3. Bij ontstentenis van een lid treedt een door de voorzitter aan te wijzen plaatsvervangend lid op.

4. Zolang geen plaatsvervangend lid beschikbaar is, wordt door de voorzitter een der in het stemlokaal aanwezige kiezers als zodanig aangewezen.

5. Van alle verwisselingen in de samenstelling van het stembureau wordt in het proces-verbaal aantekening gehouden met opgave van de reden daarvan en van de tijd der vervanging.

Artikel I 14

Indien bij het nemen van een beslissing door het stembureau de stemmen staken, beslist de stem van de voorzitter.

§ 4. *Van de inrichting van het stemlokaal***Artikel I 15**

1. Op de tafel van het stembureau ligt een exemplaar dezer wet en der algemene maatregelen van bestuur, die op de verkiezing betrekking hebben, alsmede een afschrift van of een uittreksel uit het kiezersregister, bevattende een genummerde opgave van de kiezers, die in het stembedistrict bevoegd zijn tot de keuze mede te werken.

2. De vorm en de inrichting van dit afschrift en uittreksel worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel I 16

De tafel is zodanig geplaatst, dat de kiezers de verrichtingen van het stembureau kunnen gadeslaan.

Artikel I 17

1. Naast of op de tafel staat de stembus, vervaardigd volgens bij algemene maatregel van bestuur te geven voorschriften.

2. Tijdig voor de aanvang der stemming sluit het stembureau de stembus, na zich overtuigd te hebben, dat zij ledig is.

Artikel I 18

1. Buiten de ruimte, voor het publiek bestemd, zijn in het stemlokaal een of meer geheel van elkander afgescheiden stemhokjes geplaatst, waarvan de toegang zichtbaar is voor het stembureau en voor het publiek, en waarin de invulling van het stembiljet in het geheim geschiedt.

2. De verdere inrichting van het stemlokaal, het aantal, de plaatsing, de inrichting en de afsluiting der stemhokjes, worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

§ 5. *Van het stembiljet***Artikel I 19**

1. Op het bij de verkiezing te bezigen stembiljet zijn gedrukt: aan de ene zijde de lijsten van kandidaten, over wie de stemming moet geschieden, met vermelding van het aan elke lijst toegekende

nummer en gerangschikt in de volgorde der nummers; aan de andere zijde de handtekening van de voorzitter van het hoofdstembureau.

2. De verdere inrichting van het stembiljet wordt geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel I 20

1. De burgemeester stelt het voor zijn gemeente benodigde aantal stembiljetten vast, daarbij er rekening mede houdende, dat aan elk stembureau aanwezig moeten zijn stembiljetten tot een met ten minste twee ten honderd van het getal der kiezers, die bevoegd zijn in het stembedistrict hun stem uit te brengen, vermeerderd aantal.

2. Ten aanzien van een stembureau, waarbij kiezers, die in het bezit zijn van een kiezerslegitimatiekaart, aan de stemming kunnen deelnemen, wordt dit aantal naar de te verwachten behoefte door de burgemeester vergroot.

Artikel I 21

Wanneer bij de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer of van de Provinciale Staten een kieskring meer dan één gemeente omvat, geeft de burgemeester van elke tot die kieskring behorende gemeente aan de burgemeester der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, tijdig het aantal benodigde stembiljetten en formulieren voor de processen-verbaal van de zittingen der stembureaux op.

Artikel I 22

1. De burgemeester der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, draagt zorg, dat de stembiljetten alsmede de formulieren voor de processen-verbaal tijdig in gereedheid worden gebracht.

2. Hij zendt in één of meer verzegelde pakken aan de burgemeester van elke tot de kieskring behorende gemeente tijdig de aangevraagde stembiljetten en de formulieren voor de processen-verbaal. Op elk pak wordt het aantal van de zich daarin bevindende stembiljetten of formulieren vermeld.

3. De kosten van het vervaardigen en toezenden van de stembiljetten en de formulieren worden naar evenredigheid over de gemeenten verdeeld.

Artikel I 23

1. De burgemeester draagt zorg, dat vóór de aanvang der stemming bij elk stembureau in zijn gemeente de benodigde stembiljetten aanwezig zijn.

2. De stembiljetten worden aan het stembureau toegezonden in één of meer verzegelde pakken, op elk waarvan het aantal der zich daarin bevindende stembiljetten is vermeld.

Artikel I 24

Tijdig vóór de aanvang der stemming opent het stembureau de pakken met stembiljetten en stelt het aantal biljetten vast.

§ 6. *Van het stemmen***Artikel I 25**

Tot de stemming wordt slechts toegelaten hij, die bevoegd is aan de verkiezing deel te nemen, voor zover hij in het bezit is van de hem toegezonden of ingevolge artikel I 7 uitgereikte oproepingskaart.

Artikel I 26

1. De kiezer overhandigt aan de voorzitter van het stembureau de oproepingskaart.

2. De voorzitter noemt duidelijk verstaanbaar de naam van de kiezer en het nummer, waaronder deze volgens de oproepingskaart in het afschrift van of het uittreksel uit het kiezersregister voorkomt.

3. Een der andere leden van het stembureau houdt, door in het afschrift van of het uittreksel uit het kiezersregister naast de naam van de kiezer zijn paraaf te stellen, aantekening, dat deze zich heeft aangemeld.

4. Vervolgens overhandigt de voorzitter aan de kiezer een stembiljet, dat zodanig is dichtgevouwen, dat de handtekening van de voorzitter van het hoofdstembureau zichtbaar is.

5. Het derde lid houdt aantekening van het aantal verstrekte stembiljetten.

6. Weigert een kiezer een stembiljet in ontvangst te nemen, dan houdt de voorzitter daarvan aantekening met vermelding van de naam en het nummer, zoals deze op de oproepingskaart voorkomen.

Artikel I 27

1. De kiezer begeeft zich na ontvangst van het stembiljet onverwijld naar een niet in gebruik zijnd stemhokje en stemt aldaar door met potlood rood te maken een wit stipje, geplaatst in het stemvak vóór de naam van de candidaat zijner keuze.

2. Daarna vouwt hij het stembiljet dicht op zodanige wijze, dat de namen der kandidaten niet zichtbaar zijn, en begeeft zich daarmee onmiddellijk naar het stembureau.

3. De voorzitter overtuigt zich, zonder het stembiljet in handen te nemen, dat dit de handtekening van de voorzitter van het hoofdstembureau draagt, en doet de kiezer het stembiljet in de stembus steken.

Artikel I 28

1. Indien een kiezer zich bij de invulling van zijn stembiljet vergist, geeft hij dit aan de voorzitter terug. Deze verstrekt hem op zijn verzoek eenmaal een nieuw biljet.

2. De teruggegeven stembiljetten worden door de voorzitter onmiddellijk onbruikbaar gemaakt op de wijze bij algemene maatregel van bestuur te regelen.

Artikel I 29

Wanneer aan het stembureau blijkt, dat een kiezer uit hoofde van zijn lichamelijke gesteldheid hulp behoeft, kan deze zich doen bijstaan.

Artikel I 30

1. De kiezer, die na waarschuwing de wettelijke voorschriften omtrent de stemming niet opvolgt, wordt niet tot de stembus toegelaten en is verplicht het stembiljet, zo hem dit reeds overhandigd is, terug te geven.

2. De tot de stembus toegelaten kiezer, die weigert het stembiljet in de bus te steken, is verplicht dit terug te geven.

3. De teruggegeven stembiljetten worden door de voorzitter onmiddellijk onbruikbaar gemaakt op de wijze bij algemene maatregel van bestuur te regelen.

Artikel I 31

Zodra de voor de stemming bepaalde tijd verstreken is, wordt dit door de voorzitter aangekondigd en worden alleen de op het ogenblik dezer aankondiging in of aan de deur van het stemlokaal aanwezige kiezers nog tot de stemming toegelaten. Nadat de laatste dezer kiezers heeft gestemd, wordt de sleuf van de stembus gesloten.

Artikel I 32

1. Het stembureau stelt onverwijld vast:

- a. het aantal kiezers, dat zich heeft aangemeld;
- b. het aantal kiezers, dat geweigerd heeft een stembiljet in ontvangst te nemen;
- c. het aantal niet gebruikte stembiljetten;
- d. het aantal teruggegeven en onbruikbaar gemaakte stembiljetten.

2. Deze aantallen worden door de voorzitter aan de aanwezige kiezers bekend gemaakt.

Artikel I 33

1. Door het stembureau wordt vervolgens op het afschrift van of het uittreksel uit het kiezersregister en op dat van de lijst van de kiezers, die in het kiezersregister van een andere gemeente zijn opgenomen, doch bevoegd waren aan het stembureau hun stem uit te brengen, het aantal daarop gestelde parafen vermeld en gewaarmerkt. Deze afschriften of uittreksels worden in afzonderlijke, te verzegelen, pakken gesloten. Het voorgaande is van overeenkomstige toepassing, indien voor het afschrift van of het uittreksel uit het kiezersregister een kaartregister wordt gebezigd, met dien verstande, dat in de pakken wordt gesloten een gewaarmerkte verklaring van het stembureau betreffende het aantal gestelde parafen.

2. Ten slotte worden op overeenkomstige wijze ingepakt:

- a. de niet gebruikte stembiljetten;
- b. de teruggegeven en onbruikbaar gemaakte stembiljetten;
- c. de ingeleverde oproepingskaarten en kiezerslegitimatiekaarten.

§ 7. Van de orde in het stemlokaal**Artikel I 34**

1. Gedurende de tijd, dat het stembureau zitting houdt, zijn de kiezers bevoegd in het stemlokaal te vertoeven, voor zover de orde daardoor niet wordt verstoord en de voortgang der stemming niet wordt belemmerd.

2. De kiezers verschijnen daar ongewapend, tenzij zij behoren tot de gewapende macht of een wapen bij zich hebben, dat behoort tot hun ambtskleding of bij de kleding, door hen met vergunning van het boven hen gestelde openbaar gezag gedragen.

3. De in het stemlokaal aanwezige kiezers kunnen bezwaren inbrengen, zo de stemming niet overeenkomstig de wet geschiedt.

4. De bezwaren worden in het proces-verbaal van de zitting van het stembureau vermeld.

Artikel I 35

1. De voorzitter is belast met de handhaving van de orde in het stemlokaal.

2. Niet dan op zijn op de dag der stemming gedane vordering en alleen tot bedwang van wanorde mag enige gewapende macht in het stemlokaal of zijn toegangen worden geplaatst. De burgerlijke en militaire autoriteiten zijn gehouden aan een daartoe door de voorzitter van het stembureau gedane vordering te voldoen.

§ 8. Van het onderbreken der stemming bij wanorde**Artikel I 36**

1. Bevindt het stembureau, dat wanorde in het stemlokaal of zijn toegangen de behoorlijke voortgang der stemming onmogelijk maakt, dan wordt dit door de voorzitter verklaard. De stemming wordt daarop terstond geschorst en tot de volgende dag des voormiddags acht uur verdaagd.

2. De sleuf van de stembus wordt onmiddellijk in tegenwoordigheid van de in het stemlokaal aanwezige kiezers gesloten, waarna de stembus wordt verzegeld.

3. Aan de deur van het stemlokaal wordt een kennisgeving bevestigd, dat de stemming is geschorst tot de volgende dag des voormiddags acht uur.

Artikel I 37

1. Vervolgens worden in afzonderlijke, te verzegelen, pakken gesloten:

- a. de sleutel, waarmede de stembus is gesloten;
- b. de niet gebruikte stembiljetten;
- c. de teruggegeven en onbruikbaar gemaakte stembiljetten;
- d. de ingeleverde oproepingskaarten en kiezerslegitimatiekaarten;
- e. het afschrift van of het uittreksel uit het kiezersregister;
- f. het afschrift van of het uittreksel uit de lijst van kiezers, die in het kiezersregister van een andere gemeente zijn opgenomen, doch bevoegd zijn bij het stembureau hun stem uit te brengen;
- g. de lijst, waarop de kiezers, bedoeld in artikel D 2, die aan de stemming hebben deelgenomen, zijn vermeld;
- h. de ingenomen verklaringen van in een andere gemeente in het kiezersregister opgenomen kiezers, die bevoegd waren bij het stembureau hun stem uit te brengen.

2. Van de geschorste zitting wordt proces-verbaal opgemaakt, waarin van de in het eerste lid bedoelde verrichtingen tevens melding wordt gemaakt.

3. De vorm en de inrichting van dit proces-verbaal worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel I 38

Onmiddellijk na ondertekening van het proces-verbaal wordt dit met de stembus en de pakken door de voorzitter aan de burgemeester ter bewaring overgegeven.

Artikel I 39

1. De voorzitter zendt ten spoedigste bericht van de schorsing der stemming aan de burgemeester. Deze geeft van de schorsing onverwijld kennis aan de voorzitter van het hoofdstembureau en aan Onze Commissaris in de provincie.

2. Het bepaalde in het vorige lid is bij een verkiezing van de leden van de raad in een gemeente, die niet in stemdistricten is verdeeld, niet van toepassing.

Artikel I 40

Op de dag, waarop de stemming wordt hervat, stelt de burgemeester tijdig voor de aanvang der stemming de ingevolge artikel I 38 aan hem overgegeven stembus en pakken ter beschikking van het stembureau.

Artikel I 41

1. Tijdig vóór de aanvang van de hervatte stemming opent het stembureau de pakken en stelt het aantal biljetten opnieuw vast.
2. Voor deze stemming wordt een andere stembus bezigd.
3. Deze stemming duurt tot des namiddags vijf uur.
4. Daarna vindt het bepaalde in de artikelen I 31, I 32 en I 33 overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK J**VAN HET STEMMEN IN EEN ANDERE GEMEENTE**

§ 1. *Van het stemmen in een door de kiezer aan te wijzen gemeente*

Artikel J 1

Bij de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer en van de Provinciale Staten wordt aan een kiezer op zijn verzoek toegestaan te zijner keuze aan de stemming deel te nemen, hetzij in de gemeente, in welker kiezersregister hij op de dag der candidaatstelling is opgenomen, hetzij in een door hem bij het indienen van dat verzoek aan te wijzen andere gemeente. Bij de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten moeten deze beide gemeenten in een zelfde provincie gelegen zijn.

Artikel J 2

Het in het vorige artikel bepaalde geldt niet voor de kiezer, bedoeld in artikel D 2, noch voor hem, aan wie is toegestaan bij volmacht te stemmen.

Artikel J 3

De burgemeester brengt op de dag der candidaatstelling ter openbare kennis, dat tot veertien dagen voor de dag der stemming voor de kiezers gelegenheid bestaat tot het doen van een mededeling, dat zij gebruik willen maken van de in artikel J 1 bedoelde bevoegdheid.

Artikel J 4

1. De kiezer, die van de in artikel J 1 bedoelde bevoegdheid gebruik wenst te maken, doet daarvan na de dag der candidaatstelling, doch ten minste veertien dagen voor de dag der stemming in persoon ter secretarie ener gemeente aan de burgemeester of de door deze aangewezen ambtenaar mededeling.

2. Hij geeft daarbij op:

- a. zijn naam en voornamen;
- b. de datum, het jaar en de plaats zijner geboorte;
- c. de gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen;
- d. zijn adres of laatste adres aldaar;
- e. de andere gemeente, benevens een adres in die gemeente;
- f. de gemeente en het adres, waar hij de verklaring, bedoeld in het volgende lid, wenst te ontvangen.

3. Van de mededeling wordt een schriftelijke verklaring in drievoud opgemaakt.

4. De verklaring wordt door de kiezer en door de burgemeester of de door deze aangewezen ambtenaar ondertekend.

5. De vorm en de inrichting van de verklaring worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel J 5

Indien de verklaring is opgemaakt ter secretarie van een andere gemeente dan die, in welker kiezersregister de kiezer is opgenomen, zendt de burgemeester de in drievoud opgemaakte verklaring onverwijld aan de burgemeester der gemeente, in welker kiezersregister de kiezer volgens zijn opgave is opgenomen.

Artikel J 6

1. Tenzij de verzoeker op de dag der candidaatstelling niet is opgenomen in het kiezersregister, hij behoort tot de kiezers, bedoeld in artikel J 2, of hem reeds een verklaring is verstrekt, stelt de burgemeester op de verklaring, nadat zo nodig de daarin voorkomende gegevens in overeenstemming zijn gebracht met die van het kiezersregister, de vermelding, dat aan de kiezer wordt toegestaan in een andere gemeente aan de stemming deel te nemen.

2. Een exemplaar van de verklaring wordt vervolgens aan de kiezer verstrekt; een ander exemplaar wordt onverwijld aan de burgemeester van de door de kiezer aangewezen gemeente toegezonden.

3. Aan een kiezer, wiens exemplaar in het ongerede is geraakt, wordt geen nieuw uitgereikt.

Artikel J 7

Indien de in het eerste lid van het vorige artikel bedoelde vermelding niet kan plaats vinden, wordt de reden hiervan op de verklaring gesteld, waarna deze onverwijld aan de verzoeker wordt toegezonden.

Artikel J 8

1. De burgemeester draagt zorg, dat in het door het stembureau te bezigen afschrift van of uittreksel uit het kiezersregister bij de naam van de kiezer, die bevoegd is in een andere gemeente aan de stemming deel te nemen, van die bevoegdheid aantekening wordt gedaan.

2. Hij draagt tevens zorg, dat het derde exemplaar van de verklaring bij het stembureau aanwezig is.

Artikel J 9

1. De kiezer, ten aanzien van wie een verklaring is ontvangen, wordt in de door hem aangewezen gemeente ingedeeld in het stembedistrict, waartoe het door hem opgegeven adres behoort. Bij onzekerheid daaromtrent heeft indeling in het eerste stembedistrict plaats.

2. Naast de oproepingskaart, die de kiezer ontvangt van de burgemeester der gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen, ontvangt hij ook van de burgemeester der door hem aangewezen gemeente aan het door hem in die gemeente opgegeven adres een oproepingskaart.

3. Aan de kiezer, wiens in het slot van het vorige lid bedoelde oproepingskaart in het ongerede is geraakt of die deze kaart niet heeft ontvangen, wordt op zijn aanvraag door of vanwege de burgemeester een nieuwe oproepingskaart uitgereikt, mits hij van zijn identiteit doet blijken. Tot zodanige uitreiking is ook het stembureau bevoegd.

4. De vorm en de inrichting van de in het slot van het tweede lid bedoelde kaart worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel J 10

1. De burgemeester der aangewezen gemeente maakt een lijst op van de kiezers, aan wie ingevolge het vorige artikel oproepingskaarten zijn toegezonden.

2. Hij draagt zorg, dat op de tafel van het stembureau een afschrift van of een uittreksel uit deze lijst, bevattende een genummerde opgave van de kiezers, die bevoegd zijn bij dat stembureau hun stem uit te brengen, aanwezig is. De bepalingen betreffende het door het stembureau te bezigen afschrift van of het uittreksel uit het kiezersregister zijn van overeenkomstige toepassing.

3. De vorm en de inrichting van de lijst worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel J 11

1. De kiezer, aan wie een verklaring is verstrekt, overhandigt, ongeacht in welke gemeente hij aan de stemming deelneemt, aan de voorzitter van het stembureau behalve de oproepingskaart, hem verstrekt door de burgemeester der gemeente, in welke hij aan de stemming deelneemt, de hem ingevolge artikel J 6 verstrekte verklaring.

2. Onverminderd het bepaalde in artikel I 26, tweede lid, leest de voorzitter van het stembureau, indien het geldt een kiezer, die opgenomen is in het kiezersregister ener andere gemeente, mede de naam dier gemeente voor.

§ 2. *Van het stemmen in een willekeurige gemeente door de in het centrale bevolkingsregister opgenomen kiezer*

Artikel J 12

Aan een kiezer, die op de dag der candidaatstelling is opgenomen in het in artikel D 2 bedoelde register, wordt op zijn verzoek toegestaan in een willekeurige gemeente aan de stemming ter verkiezing van de leden van de Tweede Kamer deel te nemen.

Artikel J 13

Het in het vorige artikel bepaalde geldt niet voor de kiezer, aan wie is toegestaan bij volmacht te stemmen.

Artikel J 14

De burgemeester van elke gemeente brengt op de dag der candidaatstelling ter openbare kennis, dat tot veertien dagen voor de dag der stemming voor de in artikel D 2 bedoelde kiezers gelegenheid bestaat tot het doen van een mededeling, dat zij gebruik willen maken van de in artikel J 12 bedoelde bevoegdheid.

Artikel J 15

1. De kiezer, die van deze bevoegdheid gebruik wil maken, doet daarvan ten minste veertien dagen voor de dag der stemming schriftelijk mededeling aan de burgemeester van 's-Gravenhage. Voor deze mededeling wordt gebruik gemaakt van een formulier, dat ter secretarie van elke gemeente kosteloos verkrijgbaar is.

2. Hij geeft daarbij op:

- a. zijn naam en voornamen;
- b. de datum, het jaar en de plaats zijner geboorte;
- c. de gemeente en het adres, waar hij de in het volgende artikel bedoelde verklaring wenst te ontvangen.

3. De vorm en de inrichting van het formulier worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel J 16

1. Tenzij de verzoeker op de dag der candidaatstelling niet is opgenomen in het in artikel D 2 bedoelde register, hij tot het deelnemen aan de stemming niet bevoegd is, hem reeds is toegestaan bij volmacht te stemmen of hem reeds een verklaring, als in dit artikel bedoeld, is verstrekt, maakt de burgemeester een genummerde verklaring op, welke aan de kiezer tot bewijs van de in artikel J 12 bedoelde bevoegdheid strekt.

2. Deze verklaring draagt de naam kiezerslegitimatiekaart.

3. De vorm en de inrichting van deze kaart worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

4. De burgemeester zendt de kiezerslegitimatiekaart aan de kiezer en plaatst in het in artikel D 2 bedoelde register bij de naam van de kiezer een aantekening, dat van de in artikel J 12 bedoelde bevoegdheid gebruik is gemaakt.

5. Aan de kiezer, wiens kiezerslegitimatiekaart in het ongereede is geraakt, wordt geen nieuwe uitgereikt.

Artikel J 17

Indien de in het eerste lid van het vorige artikel bedoelde verklaring niet kan worden opgemaakt, wordt de reden hiervan op de mededeling vermeld, waarna deze onverwijld aan de verzoeker wordt toegezonden.

Artikel J 18

1. In elke gemeente wijzen burgemeester en wethouders één of meer stemlokalen aan, waar de kiezer, die in het bezit is van een kiezerslegitimatiekaart, zich ter uitoefening van zijn kiesrecht kan aanmelden.

2. De adressen van die stemlokalen worden door de burgemeester ten minste veertien dagen vóór de dag der stemming ter openbare kennis gebracht.

3. Deze adressen worden bovendien vermeld op een lijst, welke gedurende de voor de stemming bepaalde tijd op duidelijk zichtbare wijze bij de uitgang van elk stemlokaal is opgehangen.

Artikel J 19

1. De kiezer overhandigt aan de voorzitter van het stembureau de kiezerslegitimatiekaart. Deze kaart geldt als oproepingskaart.

2. Alvorens de kiezer tot de stemming toe te laten, stelt de voorzitter diens identiteit vast.

Artikel J 20

1. Op een lijst wordt aantekening gehouden van de naam van de kiezer en van het nummer van diens kiezerslegitimatiekaart.

2. Na afloop van de stemming wordt de lijst door de voorzitter en de andere leden van het stembureau ondertekend.

3. De vorm en de inrichting van de lijst worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

HOOFDSTUK K**VAN HET STEMMEN BIJ VOLMACHT****Artikel K 1**

1. Aan de kiezer, die blijkens een geneeskundige verklaring tengevolge van zijn lichamelijke toestand vermoedelijk niet in staat zal zijn in persoon aan de stemming deel te nemen, wordt op zijn verzoek toegestaan bij volmacht te stemmen.

2. Aan de kiezer, die blijkens een door hem ingediende verklaring op de dag der stemming vermoedelijk zal vertoeven buiten de gemeente, in welker kiezersregister hij op de dag der candidaatstelling is opgenomen, kan op zijn met redenen omkleed verzoek worden toegestaan bij volmacht te stemmen. Het verzoek wordt slechts afgewezen, indien aangenomen moet worden, dat de verklaring in strijd met de waarheid is afgelegd.

Artikel K 2

Het in het vorige artikel bepaalde geldt niet voor de kiezer, aan wie is toegestaan in een andere gemeente aan de stemming deel te nemen.

Artikel K 3

De burgemeester brengt tijdig ter openbare kennis, dat tot veertien dagen vóór de dag der stemming voor de kiezers gelegenheid bestaat het in artikel K 4 bedoelde verzoekschrift in te dienen.

Artikel K 4

1. De kiezer, die bij volmacht wenst te stemmen, dient ten minste veertien dagen vóór de dag der stemming daartoe een verzoekschrift in bij burgemeester en wethouders der gemeente, in welker kiezersregister hij op de dag der candidaatstelling is opgenomen. Voor dit verzoekschrift wordt gebruik gemaakt van een formulier, dat ter secretarie van elke gemeente kosteloos verkrijgbaar is.

2. Hij geeft daarbij op:

- a. zijn naam en voornamen;
- b. de datum, het jaar en de plaats zijner geboorte;
- c. de gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen, alsmede zijn adres of laatste adres aldaar;
- d. de redenen van zijn verzoek;
- e. de gegevens, bedoeld onder a tot en met c, ten aanzien van de kiezer, die bereid is als gemachtigde op te treden.

3. Bij het verzoekschrift wordt, behalve de in artikel K 1 bedoelde verklaring en zo nodig bescheiden tot staving daarvan, ingediend een verklaring van de gemachtigde, dat deze bereid is als zodanig op te treden.

4. De vorm en de inrichting van het verzoekschrift en van de verklaringen worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel K 5

Hij, die zich bereid heeft verklaard als gemachtigde op te treden, moet zijn opgenomen in het kiezersregister, waarin de naam van de verzoeker voorkomt, en bevoegd zijn tot het deelnemen aan dezelfde verkiezing.

Artikel K 6

Een kiezer mag niet meer dan één aanwijzing als gemachtigde aannemen, behoudens dat hij een tweede aanwijzing mag aanvaarden, indien beide zijn geschied door personen, die tot zijn huisgenoten behoren.

Artikel K 7

Is de kiezer, die als gemachtigde is aangewezen, niet opgenomen in het kiezersregister, of mag deze op grond van het in artikel K 6 bepaalde de aanwijzing niet aannemen, dan geeft de burgemeester daarvan onverwijld kennis aan de kiezer, die bij volmacht wenst te stemmen. Deze kan met inachtneming van de in artikel K 3 vermelde termijn schriftelijk mededeling doen van de aanwijzing van een andere kiezer, die bereid is als gemachtigde op te treden en ten bewijze daarvan die mededeling heeft ondertekend.

Artikel K 8

1. Burgemeester en wethouders nemen ten spoedigste na ontvangst van het verzoek een beslissing.

2. Bij inwilliging wordt op het verzoekschrift daaromtrent een aantekening gesteld, waarna dit als volmacht geldt.

3. Aan de volmachtgever en de gemachtigde wordt van de inwilliging mededeling gedaan.

4. Wordt het verzoek afgewezen, dan wordt de beslissing met opgave van redenen op het verzoekschrift vermeld.

5. Het verzoekschrift wordt alsdan aan de verzoeker teruggezonden, terwijl de persoon, die zich bereid heeft verklaard als gemachtigde op te treden, met de afwijzing van het verzoek in kennis wordt gesteld.

Artikel K 9

De burgemeester houdt aantekening van de namen der kiezers, die een aanwijzing als gemachtigde hebben aangenomen.

Artikel K 10

De volmachtgever is niet bevoegd de volmacht in te trekken of in persoon aan de stemming deel te nemen.

Artikel K 11

1. Indien de gemachtigde overlijdt of komt te verkeren in de toestand, als bedoeld in artikel K 1, eerste lid, kan de volmachtgever tot veertien dagen vóór de dag der stemming mededeling doen van de aanwijzing van een andere kiezer, die bereid is als gemachtigde op te treden en die ten bewijze daarvan deze mededeling heeft medeondertekend.

2. In deze mededeling worden ten aanzien van deze kiezer vermeld de naam en voornamen, de datum, het jaar en de plaats van geboorte alsmede de gemeente, in welker kiezersregister hij is opgenomen, en zijn adres in die gemeente.

3. De artikelen K 5, K 6 en K 7 zijn van overeenkomstige toepassing.

4. De vorm en de inrichting van de mededeling worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel K 12

1. De gemachtigde ontvangt een oproepingskaart tot deelneming aan de stemming in het stembureau, waartoe de volmachtgever volgens het kiezersregister behoort. Op deze kaart worden, naast hetgeen artikel 16 voorschrijft, vermeld de naam en voorletters van de gemachtigde alsmede de inhoud van artikel X 9.

2. De vorm, de kleur en de inrichting van deze kaart worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel K 13

Aan de gemachtigde, wiens oproepingskaart in het ongereede is geraakt of die deze kaart niet heeft ontvangen, wordt op zijn aanvraag door of vanwege de burgemeester een nieuwe oproepingskaart uitgegeven, mits hij voldoende van zijn identiteit doet blijken. Tot zodanige uitreiking is ook het stembureau bevoegd.

Artikel K 14

1. De burgemeester draagt zorg, dat in het door het stembureau te bezigen afschrift van of uittreksel uit het kiezersregister bij de naam van de volmachtgever aantekening is gehouden van de gegeven volmacht met vermelding van naam, voornamen, datum en jaar van geboorte alsmede het adres van de gemachtigde.

2. Hij draagt tevens zorg, dat de volmacht bij het stembureau aanwezig is.

Artikel K 15

1. De gemachtigde overhandigt de hem toegezonden kaart aan de voorzitter van het stembureau.

2. De voorzitter noemt duidelijk verstaanbaar de naam van de volmachtgever en het nummer, waaronder deze in het afschrift van of uittreksel uit het kiezersregister voorkomt benevens de naam van de gemachtigde.

Artikel K 16

Een lid van het stembureau houdt, door in het afschrift van of uittreksel uit het kiezersregister naast de naam van de volmachtgever zijn paraaf te stellen, aantekening, dat de gemachtigde zich heeft aangemeld.

Artikel K 17

Voor de gemachtigde, die zich in het stemlokaal bevindt, gelden de rechten en verplichtingen van de kiezer.

Artikel K 18

1. De gemachtigde mag niet stemmen, indien hem bekend is, dat zijn volmachtgever is overleden.

2. Een stem, uitgebracht voor een overleden volmachtgever, wordt geacht niettemin geldig te zijn uitgebracht.

HOOFDSTUK L**VAN DE TAAK VAN HET STEMBUREAU BETREFFENDE DE STEMOPNEMING****Artikel L 1**

1. Onmiddellijk na de in artikel 133 voorgeschreven verzegeling wordt de stembus geopend.

2. In afwijking van het eerste lid kan het stembureau tussen de verzegeling en de opening der stembus een tijdruimte laten van ten hoogste een uur, mits het stemlokaal niet verlatende en de stembus onder zijn toezicht houdende.

3. Indien van deze bevoegdheid gebruik is gemaakt, wordt hiervan en van het voldoen aan de daarvoor gestelde voorwaarden aantekening gehouden in het proces-verbaal der stemming.

Artikel L 2

De stembiljetten worden doorengemengd, geteld en hun aantal wordt vergeleken met het getal der kiezers, die aan de stemming hebben deelgenomen.

Artikel L 3

1. De leden van het stembureau openen de stembiljetten en voegen deze lijstgewijze bijeen. Zij kunnen zich bij deze werkzaamheden doen bijstaan door plaatsvervangende leden en door ambtenaren der gemeente, daartoe door het gemeentebestuur aan te wijzen.

2. Vervolgens doet de voorzitter lijstgewijs ten aanzien van elk stembiljet mededeling van de naam van de kandidaat, voor wie het stembiljet geldt.

3. De beide andere leden houden aantekening van iedere uitgebrachte stem, nadat de oudste van hen het stembiljet heeft nagezien.

Artikel L 4

Het stembureau stelt ten aanzien van iedere lijst vast:

- a. het aantal der op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen;
- b. de som van de aantallen stemmen, bedoeld onder a.

Artikel L 5

1. Van onwaarde zijn andere stembiljetten dan die, welke volgens deze wet en de tot haar uitvoering gegeven voorschriften mogen worden gebruikt.

2. Voorts zijn van onwaarde de stembiljetten:

- waarop in geen stemvak het witte stipje rood is gemaakt;
- waarop in meer dan één stemvak het witte stipje rood is gemaakt;
- waarop de kiezer zijn stem heeft uitgebracht anders dan met rood potlood;
- waarop bijvoegingen geplaatst zijn of die een aanduiding van de kiezer bevatten;
- en die, welke niet voorzien zijn van de voorgeschreven handtekening.

3. Onder bijvoegingen worden niet begrepen punten, strepen, vlakken, nagelindrücken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken.

4. Het ten dele roodmaken van het witte stipje in het stemvak vóór de naam van een kandidaat wordt met het roodmaken ervan gelijkgesteld, indien dit kennelijk met de bedoeling van de kiezer overeenstemt; het wordt geacht niet te zijn geschied, indien zulks kennelijk niet het geval is.

Artikel L 6

1. Het stembureau beslist, met inachtneming van het vorige artikel, over de waarde van het stembiljet terstond nadat de voorzitter daarvan inzage heeft genomen.

2. De voorzitter maakt de redenen van ongeldigverklaring en van twijfel over de geldigheid, alsmede de beslissing daaromtrent, onmiddellijk bekend.

3. De beide andere leden houden aantekening van elk ongeldig verklaard stembiljet.

4. Indien één der in het lokaal aanwezige kiezers dit verlangt, moet het biljet worden vertoond. De kiezers kunnen bezwaren tegen de genomen beslissing inbrengen.

Artikel L 7

1. Terstond nadat de stemmen zijn opgenomen, maakt de voorzitter ten aanzien van iedere lijst bekend zowel het aantal der op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen als het gezamenlijke aantal

uitgebrachte stemmen. Door de in het lokaal aanwezige kiezers kunnen bezwaren worden ingebracht.

2. Vervolgens worden de van onwaarde verklaarde stembiljetten in een, te verzegelen, pak gesloten. Op dit pak wordt vermeld:

- a. de naam van de gemeente en het nummer van het stembedistrict;
- b. het aantal stembiljetten, dat het pak inhoudt.

3. Daarop worden de geldige stembiljetten, lijstgewijs gerangschikt, in een of meer, te verzegelen, pakken gesloten.

4. Op ieder pak, in het vorige lid bedoeld, wordt vermeld:

- a. de naam van de gemeente en het nummer van het stembedistrict;
- b. het aantal stembiljetten, dat het pak inhoudt, alsmede, indien de biljetten in meer dan één pak worden ingesloten, de nummers van de lijsten op welke de ingesloten biljetten betrekking hebben.

5. De wijze van verzegeling, in dit artikel bedoeld, wordt geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel L 8

1. Nadat alle werkzaamheden, in het vorige artikel vermeld, zijn beëindigd, wordt aanstonds proces-verbaal opgemaakt van de stemming en van de stemopneming. Alle ingebrachte bezwaren worden in het proces-verbaal vermeld.

2. Het proces-verbaal wordt door alle leden van het stembureau getekend.

3. De vorm en de inrichting van het proces-verbaal worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel L 9

Het proces-verbaal wordt met de verzegelde pakken, in de artikelen I 33 en L 7 bedoeld, door een door de voorzitter aan te wijzen lid van het stembureau naar de burgemeester of een door deze aan te wijzen ambtenaar overgebracht.

Artikel L 10

1. De burgemeester zorgt, dat het proces-verbaal onverwijld naar de voorzitter van het hoofdstembureau wordt overgebracht.

2. De burgemeester zorgt, dat de verzegelde pakken op uitnodiging van het hoofdstembureau onmiddellijk naar deze worden overgebracht en dat de niet naar de voorzitter overgebrachte verzegelde pakken worden vernietigd, nadat het centraal stembureau de uitslag der verkiezing heeft vastgesteld en over de toelating der benoemden is beslist. Van de vernietiging wordt proces-verbaal opgemaakt.

Artikel L 11

1. Het stembureau legt binnen twee dagen na de dag der stemming aan de burgemeester over:

a. een door de voorzitter en de andere leden ondertekende lijst, bevattende de namen van de kiezers, die zich niet hebben aangemeld overeenkomstig artikel I 9;

b. indien het betreft een verkiezing voor de Tweede Kamer of de Provinciale Staten, de overeenkomstig artikel J 11 ingenomen verklaringen;

c. indien het betreft een verkiezing voor de Tweede Kamer, de in artikel J 20 bedoelde lijst.

2. De burgemeester zendt onverwijld:

a. de in het vorige lid, onder b, bedoelde verklaringen voor zoveel nodig aan de burgemeesters van de gemeenten, in welker kiezersregister de kiezers zijn opgenomen;

b. de in het vorige lid, onder c, bedoelde lijst aan de burgemeester van 's-Gravenhage.

HOOFDSTUK M

VAN DE TAAK VAN HET HOOFDSTEMBUREAU BETREFFENDE HET VASTSTELLEN VAN DE UITSLAG DER VERKIEZING

Artikel M 1

1. Het hoofdstembureau houdt op de tweede dag na die der stemming des voormiddags te tien uur een zitting.

2. Is te voorzien, dat de processen-verbaal alsdan nog niet alle naar de zetel van het hoofdstembureau kunnen zijn overgebracht, dan wordt de zitting door Onze Commissaris in de provincie bij een met redenen omkleed besluit uiterlijk tot de derde op de dag der stemming volgende dag, op een door hem te bepalen uur, verdaagd.

3. Bij verkiezing van de leden van de raad wordt in de gemeenten, die niet in stembedistricten zijn verdeeld, alsmede in die, door

Onze Minister van Binnenlandse Zaken, na ingewonnen advies van Gedeputeerde Staten, aangewezen, de zitting gehouden onmiddellijk na afloop van de werkzaamheden der stembureaux.

4. Gedurende de tijd, dat het hoofdstembureau zitting houdt, zijn de kiezers bevoegd in het zittinglokaal te vertoeven, voor zover de orde daardoor niet wordt verstoord en de voortgang der werkzaamheden niet wordt belemmerd.

5. De kiezers verschijnen daar ongewapend, tenzij zij behoren tot de gewapende macht of een wapen bij zich hebben, dat behoort tot hun ambtskleding of bij de kleding, door hen met vergunning van het boven hen gesteld openbaar gezag gedragen.

Artikel M 2

1. De voorzitter is belast met de handhaving van de orde in het zittinglokaal.

2. Niet dan op zijn op de dag der zitting gedane vordering en alleen tot bedwang van wanorde mag enige gewapende macht in het zittinglokaal of zijn toegangen worden geplaatst. De burgerlijke en militaire autoriteiten zijn gehouden aan een daartoe door de voorzitter van het hoofdstembureau gedane vordering te voldoen.

Artikel M 3

1. Het hoofdstembureau kan, hetzij ambtshalve, hetzij naar aanleiding van een met opgave van redenen gedaan verzoek van een of meer kiezers, een nieuwe opneming van stembiljetten zowel uit alle als uit een of meer stembedistricten bevelen. Het verzoekt de burgemeester, die de desbetreffende stembiljetten onder zich heeft, deze onverwijld naar het hoofdstembureau te doen overbrengen.

2. Na ontvangst van de stembiljetten gaat het hoofdstembureau onmiddellijk tot de opneming over. Het is bevoegd daartoe de verzegelde pakken te openen en de inhoud te vergelijken met de processen-verbaal der stembureaux.

3. Bij deze opneming zijn de artikelen L 3, L 6 en L 7 van overeenkomstige toepassing.

Artikel M 4

1. Het hoofdstembureau stelt ten aanzien van iedere lijst vast:

a. het aantal der op iedere candidaat uitgebrachte stemmen;

b. de som van de aantallen stemmen, bedoeld onder a. Deze som wordt stencijfer genoemd.

2. De voorzitter maakt de aldus verkregen uitkomsten bekend.

3. Door de in het lokaal aanwezige kiezers kunnen bezwaren worden ingebracht.

Artikel M 5

1. Nadat alle werkzaamheden zijn beëindigd, wordt daarvan aanstonds proces-verbaal opgemaakt. Alle ingebrachte bezwaren worden in het proces-verbaal vermeld.

2. Het proces-verbaal wordt door alle leden van het hoofdstembureau getekend.

3. De vorm en de inrichting van het proces-verbaal worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel M 6

1. De voorzitter brengt de uitkomsten, bedoeld in artikel M 4, terstond ter kennis van het centraal stembureau door toezending van een afschrift van het proces-verbaal. Hij doet tegelijkertijd het proces-verbaal ter secretarie van de gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, voor een ieder ter inzage nederleggen.

2. Hij doet afschrift van het proces-verbaal der zitting van het hoofdstembureau alsmede de processen-verbaal der stembureaux toekomen aan het lichaam, waarvoor de verkiezing plaats heeft.

Artikel M 7

1. Na afloop van de zitting van het hoofdstembureau doet de voorzitter de verzegelde pakken aan de burgemeester van de gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, toekomen. Deze zorgt voor de bewaring daarvan; hij vernietigt, nadat het centraal stembureau de uitslag heeft vastgesteld en over de toelating der benoemden is beslist, de naar hem overgebrachte verzegelde pakken.

2. De voorzitter van het lichaam, waarvoor de verkiezing is geschied, vernietigt na afloop van de tijd, waarvoor de verkiezing is geschied, desgewenst de processen-verbaal der stembureaux.

3. Van de vernietiging van de verzegelde pakken en van de processen-verbaal wordt proces-verbaal opgemaakt.

Artikel M 8

Voorschriften ter nadere uitvoering van dit hoofdstuk worden, voor zoveel nodig, bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld.

HOOFDSTUK N

VAN DE TAAK VAN HET CENTRAAL STEMBUREAU BETREFFENDE
HET VASTSTELLEN VAN DE UITSLAG DER VERKIEZING§ 1. *Algemene bepaling***Artikel N 1**

Onmiddellijk nadat de afschriften van de processen-verbaal van alle hoofdstembureaux zijn ontvangen, gaat het centraal stembureau over tot het verrichten van de werkzaamheden ter vaststelling van de uitslag der verkiezing.

§ 2. *Van de verdeling van de plaatsen over de lijsten***Artikel N 2**

1. Indien in verschillende kieskringen lijsten zijn ingeleverd, waarop dezelfde kandidaten, in gelijk getal en in dezelfde volgorde gerangschikt, zijn geplaatst, gelden deze gelijklopende lijsten voor de vaststelling van de uitslag der verkiezing als één lijst.

2. Het centraal stembureau telt van deze gelijklopende lijsten te zamen de stemcijfers en de aantallen op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen.

3. Indien één of meer van deze gelijklopende lijsten deel uitmaken van een lijstengroep, die niet uitsluitend uit gelijklopende lijsten bestaat, zijn de bepalingen van het eerste en tweede lid slechts in zoverre van toepassing, dat als één lijst gelden de gelijklopende lijsten, die deel uitmaken van dezelfde groep, en eveneens als één lijst de gelijklopende lijsten, die niet deel uitmaken van een groep.

Artikel N 3

Indien lijsten tot een groep zijn verbonden, wordt voor het bepalen van het aantal daaraan toe te kennen plaatsen die groep beschouwd als één lijst, met een stemcijfer gelijk aan de som der stemcijfers van de lijsten, waaruit de groep bestaat.

Artikel N 4

1. Het centraal stembureau deelt de som der stemcijfers van alle lijsten door het aantal te vervullen plaatsen.

2. Het aldus verkregen quotiënt wordt kiesdeler genoemd.

Artikel N 5

Even zovele malen als de kiesdeler is begrepen in het stemcijfer ener lijst, wordt aan die lijst één der te vervullen plaatsen toegekend.

Artikel N 6

1. Van de overblijvende plaatsen wordt, indien het gehele aantal te vervullen plaatsen negentien of meer bedraagt, achtereenvolgens telkens één toegekend aan de lijst, die na toekenning der plaats het grootste gemiddelde aantal stemmen per toegekende plaats zou aanwijzen. Indien gemiddelden gelijk zijn, beslist zo nodig het lot.

2. Indien het betreft de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, komen bij deze toekenning niet in aanmerking lijsten, wier stemcijfer lager is dan de kiesdeler.

Artikel N 7

1. Van de overblijvende plaatsen wordt, indien het gehele aantal te vervullen plaatsen minder dan negentien bedraagt, achtereenvolgens één toegekend aan die lijsten, welke stemcijfer, bij deling door de kiesdeler, de grootste overschotten hebben gelaten, bij welke toekenning lijsten, die geen overschot hebben gelaten, worden geacht lijsten te zijn met het kleinste overschot. Bij deze toekenning komen niet in aanmerking lijsten met een stemcijfer, dat lager is dan 75 % van de kiesdeler.

2. Wanneer alle lijsten, die hiervoor in aanmerking komen, een der overblijvende plaatsen hebben ontvangen en er nog plaatsen toe te kennen blijven, worden deze plaatsen toegekend in dier voege, dat aan de lijst, die na toekenning ener plaats het grootste gemiddelde aantal stemmen per toegekende plaats zou aanwijzen, het eerst een plaats wordt toegekend en zo achtereenvolgens, met dien verstande, dat bij deze toekenning aan dezelfde lijst niet meer dan een plaats wordt toegekend.

3. Indien overschotten of gemiddelden gelijk zijn, beslist zo nodig het lot

Artikel N 8

Indien door toepassing van artikel N 7 aan een lijst, die de volstrekte meerderheid der uitgebrachte geldige stemmen heeft verkregen, een aantal plaatsen is toegekend kleiner dan de volstrekte meerderheid

van het aantal te vervullen plaatsen, wordt aan deze lijst alsnog één plaats toegekend en vervalt daartegenover één plaats toegekend aan de lijst, die voor het kleinste overschot een plaats heeft ontvangen. Indien twee of meer lijsten voor hetzelfde kleinste overschot een plaats hebben ontvangen, beslist het lot.

Artikel N 9

1. Indien door toepassing van de vorige bepalingen aan een lijstengroep, een stel gelijklopende lijsten of een lijst één of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal harer kandidaten, die in leven zijn, gaan die plaats of plaatsen over op één of meer der andere lijstengroepen, stellen gelijklopende lijsten of lijsten.

2. Als het aantal kandidaten van een lijstengroep wordt hierbij beschouwd het gezamenlijke aantal verschillende kandidaten, dat de lijsten van deze lijstengroep tellen.

3. Voor het overgaan van een plaats komt een lijstengroep, een stel gelijklopende lijsten of een lijst slechts dan in aanmerking, wanneer daarop nog tenminste één in leven zijnde kandidaat voor die plaats beschikbaar is.

4. De plaats of plaatsen gaan, indien er slechts één in aanmerking komende lijstengroep, stel gelijklopende lijsten of lijst is, daarop over.

5. Is er meer dan één in aanmerking komende lijstengroep, stel gelijklopende lijsten of lijst, dan geschiedt de overgang op de wijze als bepaald in de volgende leden.

6. Is de toekenning der plaatsen beëindigd door toepassing van artikel N 5, dan gaat achtereenvolgens telkens één plaats over door overeenkomstige toepassing van artikel N 7, tweede lid. Indien gemiddelden gelijk zijn, beslist zo nodig het lot.

7. Heeft toepassing van artikel N 6 plaats gehad, dan gaat achtereenvolgens één plaats over door voortgezette toepassing van dat artikel.

8. Heeft toepassing van artikel N 7 plaats gehad, dan gaat achtereenvolgens één plaats over door voortgezette toepassing van dat artikel.

9. Heeft toepassing van artikel N 8 plaats gehad, dan gaat achtereenvolgens één plaats over, onderscheidenlijk door herstel van de toepassing van artikel N 7, door voortzetting van de toepassing van artikel N 7, of door herstel en voortzetting van de toepassing van artikel N 7.

10. Zijn in de gevallen in het zesde, achtste en negende lid van dit artikel voorzien, na voltooid toepassing van artikel N 7, nog plaatsen toe te kennen, dan wordt van de nog te vervullen plaatsen achtereenvolgens één toegekend aan de lijst, die na toekenning der plaats het grootste gemiddelde aantal stemmen per toegekende plaats zou aanwijzen. Indien gemiddelden gelijk zijn, beslist zo nodig het lot.

Artikel N 10

1. De verdeling der aan een groep toegekende plaatsen over de lijsten, waaruit de groep bestaat, geschiedt als volgt.

2. Het centraal stembureau deelt het stemcijfer van de groep door het aantal plaatsen aan de groep toegekend.

3. Het aldus verkregen quotiënt wordt groeps Kiesdeler genoemd.

4. Even zoveel malen als de groeps Kiesdeler is begrepen in het stemcijfer van ieder der lijsten, waaruit de groep bestaat, wordt aan die lijst één der aan de groep toegekende plaatsen toegekend.

5. Van de overblijvende plaatsen wordt achtereenvolgens één toegekend aan die lijsten van de groep, wier stemcijfer bij deling door de groeps Kiesdeler, de grootste overschotten hebben, bij welke toekenning lijsten die geen overschot hebben gelaten, worden geacht lijsten te zijn met het kleinste overschot.

6. Indien overschotten gelijk zijn, beslist zo nodig het lot.

Artikel N 11

1. Indien door toepassing van artikel N 10 aan een lijst één of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal harer kandidaten, die in leven zijn, gaan die plaats of plaatsen over op één of meer der verbonden lijsten.

2. Voor het overgaan van een plaats komt een lijst slechts dan in aanmerking, wanneer daarop nog tenminste één in leven zijnde kandidaat voor die plaats beschikbaar is.

3. De plaats of plaatsen gaan, indien er slechts één in aanmerking komende verbonden lijst is, daarop over.

4. Is er meer dan één in aanmerking komende verbonden lijst, dan geschiedt de overgang op de wijze, als bepaald in de volgende leden.

5. Is de toekenning der plaatsen beëindigd door toepassing van artikel N 10, vierde lid, dan gaat achtereenvolgens één plaats over op de lijst, die bij toekenning van die plaats het grootste gemiddelde aantal stemmen per toegekende plaats zou aanwijzen, met dien verstande, dat bij deze toekenning aan dezelfde lijst niet meer dan één plaats wordt toegekend. Indien gemiddelden gelijk zijn, beslist zo nodig het lot.

6. Heeft toepassing van artikel N 10, vijfde lid, plaats gehad, dan gaat achtereenvolgens één plaats over door voortgezette toepassing daarvan.

7. Zijn er na voltooiing van de toepassing van artikel N 10, vijfde lid, of van het vijfde lid van dit artikel nog plaatsen toe te kennen, dan vindt het tiende lid van artikel N 9 overeenkomstige toepassing.

Artikel N 12

De in de voorgaande artikelen bedoelde lotingen vinden plaats in de in artikel N 21 bedoelde zitting van het centraal stembureau.

§ 3. Van de vervulling van de aan iedere lijst toegekende plaatsen

Artikel N 13

1. Het centraal stembureau deelt het stemcijfer der lijst door het aantal aan de lijst toegekende plaatsen.

2. Het aldus verkregen quotiënt wordt lijstkiesdeler genoemd.

Artikel N 14

1. Ter vervulling van de aan iedere lijst toegekende plaatsen zijn gekozen de kandidaten der lijst, die een aantal stemmen hebben verkregen gelijk aan de lijstkiesdeler.

2. Ter bepaling van het aantal stemmen, door ieder van de op een lijst geplaatste kandidaten verkregen, worden eerst de stemmen, die boven het aan de lijstkiesdeler gelijk aantal op een kandidaat of kandidaten der lijst zijn uitgebracht, overgedragen op de kandidaten der lijst, op wie een aantal stemmen kleiner dan de lijstkiesdeler of geen stem is uitgebracht, in dier voege, dat, voor zover het aantal over te dragen stemmen dit toelaat, aan ieder van deze kandidaten in de volgorde, waarin zij op de lijst voorkomen, zoveel van die stemmen worden toegekend, als het aantal der op hen uitgebrachte stemmen minder bedraagt dan de lijstkiesdeler. Overgedragen stemmen worden geacht uitgebracht te zijn op de kandidaat, op wie zij overgedragen zijn.

Artikel N 15

1. Hebben minder kandidaten ener lijst dan plaatsen aan die lijst zijn toegekend het aantal stemmen gelijk aan de lijstkiesdeler verkregen, dan zijn, ter vervulling van de overblijvende plaatsen, diegenen van de overige kandidaten der lijst gekozen, die de meeste stemmen hebben verkregen, voorzover die kandidaten een aantal stemmen hebben verkregen groter dan de helft van de lijstkiesdeler.

2. Hebben minder kandidaten dan plaatsen zijn te vervullen een aantal stemmen verkregen groter dan de helft van de lijstkiesdeler, dan worden de alsnog te vervullen plaatsen toegekend aan de in de volgorde hoogst geplaatste nog niet gekozen kandidaten der lijst.

Artikel N 16

1. Heeft geen enkele kandidaat ener lijst het aantal stemmen gelijk aan de lijstkiesdeler verkregen, dan zijn, ter vervulling van de aan die lijst toegekende plaatsen, diegenen van de kandidaten der lijst gekozen, die de meeste stemmen hebben verkregen, voorzover die kandidaten een aantal stemmen hebben verkregen groter dan de helft van de lijstkiesdeler.

2. Hebben minder kandidaten dan plaatsen zijn te vervullen een aantal stemmen verkregen groter dan de helft van de lijstkiesdeler, dan worden de alsnog te vervullen plaatsen toegekend aan de in de volgorde hoogst geplaatste nog niet gekozen kandidaten der lijst.

Artikel N 17

Voor zover kandidaten een gelijk aantal stemmen verkregen, beslist de volgorde der lijst.

Artikel N 18

1. Indien een kandidaat op meer dan één lijst is gekozen verklaard, geldt hij als gekozen op de lijst, die het lot aanwijst.

2. Op de andere lijst of lijsten verklaart het centraal stembureau gekozen de kandidaat, die volgens Hoofdstuk V plaatsvervanger van de meer dan éénmaal gekozen kandidaat is.

3. Indien, ingevolge het in het eerste lid bepaalde, meer dan één loting moet plaats hebben en de volgorde van die lotingen op de samenstelling van het lichaam, waarvoor de verkiezing plaats heeft, van invloed zou kunnen zijn, beslist het lot over deze volgorde.

4. Artikel N 12 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel N 19

1. Het centraal stembureau rangschikt ten aanzien van iedere lijst de daarop voorkomende kandidaten in zodanige volgorde, dat bovenaan komen te staan de kandidaten, die het aantal stemmen vereist om gekozen te zijn hebben verkregen, in de volgorde van de lijst.

2. Vervolgens worden de kandidaten, welke niet het aantal stemmen vereist om gekozen te zijn hebben verkregen, zodanig gerangschikt, dat eerst komen, in de volgorde van het door ieder van hen verkregen aantal stemmen, de kandidaten, die een aantal stemmen verkregen groter dan de helft van de lijstkiesdeler, en daarna de overige in de volgorde van de lijst.

3. Voor zover kandidaten een gelijk aantal stemmen hebben verkregen, beslist de volgorde der lijst.

4. Artikel N 18 blijft bij de toepassing van dit artikel buiten rekening.

Artikel N 20

Blijkt bij de toepassing van dit hoofdstuk, dat een overleden kandidaat gekozen zou moeten worden verklaard, dan verklaart het centraal stembureau gekozen de kandidaat, aangewezen door overeenkomstige toepassing van artikel N 18, tweede lid.

§ 4. Van het bekendmaken van de uitslag der verkiezingen

Artikel N 21

1. De voorzitter van het centraal stembureau maakt de uitslag der verkiezing zo spoedig mogelijk bekend. De bekendmaking geschiedt in een zitting van het centraal stembureau, gedurende welke de kiezers toegang hebben tot het zittinglokaal, voor zover de orde daardoor niet wordt verstoord en de voortgang der werkzaamheden niet wordt belemmerd.

2. Dag en uur van de zitting worden door de voorzitter tijdig bekend gemaakt.

3. De kiezers verschijnen ongewapend in het zittinglokaal, tenzij zij behoren tot de gewapende macht of een wapen bij zich hebben, dat behoort tot hun ambtskleding of bij de kleding, door hen met vergunning van het boven hen gesteld openbaar gezag gedragen.

4. De voorzitter is belast met de handhaving der orde in het zittinglokaal.

5. Niet dan op zijn op de dag der zitting gedane vordering en alleen tot bedwang van wanorde, mag enige gewapende macht in het zittinglokaal of zijn toegangen worden geplaatst. De burgerlijke en militaire autoriteiten zijn gehouden aan een daartoe door de voorzitter gedane vordering te voldoen.

6. Door de in het lokaal aanwezige kiezers kunnen bezwaren worden ingebracht.

Artikel N 22

1. Nadat alle werkzaamheden zijn beëindigd, wordt daarvan aanstonds proces-verbaal opgemaakt. In dit proces-verbaal worden de uitslag der verkiezing alsmede alle ingebrachte bezwaren vermeld.

2. Het proces-verbaal wordt door alle leden van het centraal stembureau getekend.

3. De vorm en de inrichting van het proces-verbaal worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel N 23

De uitslag der verkiezing wordt terstond openbaar gemaakt; indien het betreft de verkiezing van de leden der Tweede Kamer en der Provinciale Staten door plaatsing van een afschrift van het proces-verbaal in de Nederlandse Staatscourant, en indien het betreft de verkiezing van de leden van de raad, door nederlegging van het proces-verbaal ter inzage van een ieder ter secretarie der gemeente. Van de nederlegging geschiedt tegelijk openbare kennisgeving.

Artikel N 24

De voorzitter doet een afschrift van het proces-verbaal toekomen aan het lichaam, waarvoor de verkiezing plaats heeft. Betreft het de verkiezing van de leden van de raad, dan wordt tevens een afschrift van het proces-verbaal toegezonden aan Gedeputeerde Staten der provincie.

HOOFDSTUK O

VAN ENKELE BIJZONDERE GEVALLEN BETREFFENDE VERKIEZINGEN VAN DE LEDEN VAN DE GEMEENTERADEN

Artikel O 1

1. Indien vermeerdering van het aantal leden van een gemeenteraad nodig is, worden de open plaatsen bij de eerstvolgende, ingevolge artikel F 4 te houden verkiezing, vervuld.

2. Indien vermindering van het aantal leden van een gemeenteraad nodig is, treedt deze eerst in met de eerstvolgende aftreding, in het tweede lid van artikel C 3 bedoeld.

Artikel O 2

1. Indien bij een verkiezing voor de leden van een gemeenteraad, op de lijsten, bedoeld in hoofdstuk G, evenveel kandidaten voorkomen als er plaatsen te vervullen zijn, verklaart het centraal stembureau, na ontvangst van de in artikel H 10, eerste lid, bedoelde mededeling, alle kandidaten benoemd.

2. Is slechts één lijst ingeleverd en komen daarop meer kandidaten voor dan er plaatsen te vervullen zijn, dan verklaart het centraal stembureau, na ontvangst van de in artikel H 10, eerste lid, bedoelde mededeling, zoveel van de kandidaten benoemd, in de volgorde, waarin zij op de lijst voorkomen, als er plaatsen te vervullen zijn.

Artikel O 3

1. Indien geen lijsten van kandidaten zijn ingeleverd of op de ingeleverde lijsten minder kandidaten voorkomen dan er plaatsen te vervullen zijn, verklaart het centraal stembureau, zodra de tijd voor de indiening van de lijsten van kandidaten is verstreken, dat niemand is benoemd.

2. Indien, tengevolge van het ongeldig verklaren van lijsten of het daarvan schrappen van kandidaten, geen geldige lijst overblijft, of op de geldige lijsten te zamen minder kandidaten voorkomen dan plaatsen te vervullen zijn, verklaart het centraal stembureau, zodra de termijn van beroep is verstreken of in beroep is beslist, dat niemand benoemd is.

Artikel O 4

In de gevallen, bedoeld in de artikelen O 2 en O 3, maakt het centraal stembureau onmiddellijk proces-verbaal op. De artikelen N 23 en N 24 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel O 5

De vorm en de inrichting van de in artikel O 4 bedoelde processen-verbaal worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel O 6

Binnen veertien dagen na de dagtekening van het met betrekking tot de gevallen, bedoeld in artikel O 3, opgemaakte proces-verbaal heeft, op de door burgemeester en wethouders te bepalen dag, opnieuw de candidaatsstelling plaats.

Artikel O 7

1. In afwijking van het bepaalde in artikel C 3, houden de leden van de gemeenteraden, indien met de eerste Dinsdag van September niet de goedkeuring van de geloofsbriefen van meer dan de helft van het in artikel 5 van de gemeentewet genoemde getal leden onherroepelijk is geworden, zitting totdat zulks is geschied. Gedurende deze tijd aanvaarden de bij de verkiezing wegens periodieke aftreding gekozen leden hun betrekking niet.

2. Indien in de volgens het bepaalde in het vorige lid zitting houdende raad een plaats openvalt, wordt daarin voorzien op gelijke wijze, als zou zijn geschied, indien zij vóór de eerste Dinsdag in September zou zijn opengevallen.

AFDELING III

Van de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

HOOFDSTUK P

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel P 1

1. De leden van de Eerste Kamer worden voor zes jaren gekozen door de leden van de Provinciale Staten.

2. Voor de verkiezing worden de provinciën verenigd tot de volgende groepen, in elk waarvan wordt gekozen het daarbij vermeld aantal leden der Eerste Kamer:

I. Noordbrabant, Zeeland, Utrecht en Limburg	13
II. Gelderland, Overijssel, Groningen en Drenthe	13
III. Noordholland en Friesland	12
IV. Zuidholland	12

3. De leden van de Provinciale Staten komen provinciesgewijze in de vergadering der Staten bijeen tot het uitbrengen van hun stem.

4. De helft van de leden van de Eerste Kamer treedt om de drie jaar af. De ene helft bestaat uit de leden gekozen in de provinciën Noordbrabant, Zeeland, Utrecht, Limburg, Noordholland en Friesland, de andere helft uit de leden gekozen in de provinciën Gelderland, Overijssel, Groningen, Drenthe en Zuidholland. De aftredenden zijn dadelijk herkiesbaar.

Artikel P 2

Bij ontbinding van de Eerste Kamer bepaalt het lot, welke helft der leden zal aftreden met de derde Dinsdag van September in het derde kalenderjaar na de eerstvolgende derde Dinsdag in September. De andere helft treedt af met de derde Dinsdag van September in het zesde kalenderjaar na de eerstvolgende derde Dinsdag in September. De aftredenden zijn dadelijk herkiesbaar.

Artikel P 3

Hij, die ter vervulling ener buiten de gewone tijd van aftreding opgevallen plaats tot lid van de Eerste Kamer is benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is benoemd, zou hebben moeten aftreden.

Artikel P 4

1. De dag der candidaatsstelling is de tweede Dinsdag van Juli.

2. Alsdan worden kandidaten gesteld ter vervulling van de plaatsen der leden, die met de volgende derde Dinsdag van September moeten aftreden.

Artikel P 5

In geval van ontbinding van de Eerste Kamer geschiedt de candidaatsstelling op een door Ons te bepalen dag.

HOOFDSTUK Q

VAN DE LIJSTEN VAN CANDIDATEN

Artikel Q 1

1. Op de dag der candidaatsstelling kunnen bij Onze Commissaris in de provincie of een door Gedeputeerde Staten aangewezen lid van dat college ter provinciale griffie, van des voormiddags negen uur tot des namiddags vijf uur lijsten van kandidaten worden ingeleverd.

2. De vorm en de inrichting der lijsten worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur. Deze wijst tevens aan de tijd, waarop en de plaats, waar formulieren kosteloos voor de leden van de Provinciale Staten verkrijgbaar zijn.

Artikel Q 2

Iedere lijst wordt ondertekend door ten minste één lid van de Staten der provincie. Hetzelfde lid mag niet meer dan één lijst ondertekenen.

Artikel Q 3

1. De namen der kandidaten worden op de lijsten geplaatst in de volgorde, waarin de ondertekenaars aan hen de voorkeur geven.

2. Op dezelfde lijst mogen de namen van ten hoogste tien kandidaten worden geplaatst.

Artikel Q 4

De naam van een kandidaat mag niet voorkomen op meer dan één van de lijsten, die in eenzelfde provincie zijn ingeleverd.

Artikel Q 5

1. Een kandidaat wordt op de lijst vermeld met naam, voorletters, jaar en datum van geboorte, alsmede woonplaats en adres. De voorletters mogen geheel of ten dele door de voornamen worden vervangen.

2. Gehuwde vrouwen en weduwen worden op de lijst vermeld, hetzij met de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot, onder toevoeging van haar eigen naam, voaafgegaan

door het woord „geboren” of een afkorting van dit woord, hetzij met haar eigen naam, gevolgd door de woorden „echtgenote van” onderscheidenlijk „weduwe van” of een afkorting van deze woorden en de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot. Aan de naam van een ongehuwde vrouw wordt het woord „mejuffrouw” of een afkorting van dit woord toegevoegd.

Artikel Q 6

1. Bij de lijst wordt overgelegd een schriftelijke verklaring van iedere daarop voorkomende kandidaat, dat hij bewilligt in zijn kandidaatstelling op deze lijst.

2. De vorm en de inrichting dezer verklaring worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur. Deze wijst tevens aan de tijd, waarop en de plaats, waar formulieren, kosteloos, verkrijgbaar zijn.

3. Indien de kandidaat zich buiten het Rijk in Europa bevindt, is de verklaring niet aan enig formulier gebonden en kan zij ook telegrafisch geschieden.

Artikel Q 7

1. De kandidaat, wiens woonplaats buiten het Rijk in Europa gelegen is, wijst in de verklaring van bewilliging tevens een in Nederland wonende gemachtigde aan, met vermelding van diens naam, voorletters, woonplaats en adres. Indien de kandidaat voorkomt op meer dan één lijst, moet in iedere verklaring dezelfde gemachtigde zijn aangewezen. Deze gemachtigde zal, met uitsluiting van de kandidaat, bevoegd zijn tot de handelingen, bedoeld in de artikelen U 2, eerste, tweede en vijfde lid, U 3, eerste lid, en U 4, eerste en tweede lid.

2. De kandidaat is niet bevoegd de gegeven volmacht in te trekken. Bij overlijden van de gemachtigde geeft de kandidaat daarvan schriftelijk of telegrafisch kennis aan de voorzitter van het centraal stembureau, met vermelding van de naam, voorletters, woonplaats en adres van een nieuwe gemachtigde.

Artikel Q 8

Op de lijst kunnen de ondertekenaars schriftelijk een gemachtigde en diens plaatsvervanger aanwijzen, bevoegd tot het verbinden van de lijst.

Artikel Q 9

1. De inlevering der lijsten geschiedt persoonlijk door een lid der Staten, ondertekenaar van de lijst. De kandidaten kunnen daarbij tegenwoordig zijn.

2. Onze Commissaris in de provincie of een door Gedeputeerde Staten aangewezen lid van dat college stelt een bewijs van ontvangst ter hand aan degene, die de lijst inlevert, en doet de bij hem ingeleverde lijsten onverwijld ter provinciale griffie voor een ieder ter inzage nederleggen.

3. Op de tweede dag, volgende op die der kandidaatstelling, sluit Onze Commissaris in de provincie de lijsten in een, te verzegelen, pak en stelt op de buitenzijde daarvan een door hem te ondertekenen verklaring, dat het de ingeleverde lijsten inhoudt. In de verklaring wordt het aantal lijsten vermeld.

4. Het pak wordt onverwijld na de verzegeling door een door Onze Commissaris in de provincie aan te wijzen ambtenaar bij de provinciale griffie overgebracht naar de voorzitter van het centraal stembureau.

5. De verzegeling wordt geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

HOOFDSTUK R

VAN HET ONDERZOEKEN, HET VERBINDEN, HET NUMMEREN EN HET OPENBAARMAKEN VAN DE LIJSTEN VAN CANDIDATEN

§ 1. Van het onderzoek van de lijsten

Artikel R 1

1. Er is voor de verkiezing van de leden der Eerste Kamer een centraal stembureau. De Kiesraad treedt als zodanig op.

2. Het centraal stembureau onderzoekt de lijsten.

3. Indien bij het onderzoek blijkt van een der navolgende verzuimen, geeft het centraal stembureau onverwijld bij aangetekende brief of tegen gedagtekend ontvangstbewijs kennis aan hem, die de lijst heeft ingeleverd:

a. dat de lijst niet is ondertekend door ten minste één lid van de Staten der provincie;

b. dat een kandidaat niet is vermeld met zijn naam, voornamen of voorletters, jaar en datum van geboorte, woonplaats en adres;

c. dat op die lijst een gehuwde vrouw of een weduwe niet is vermeld, hetzij met de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot, onder toevoeging van haar eigen naam, voorafgegaan door het woord „geboren” of een afkorting van dat woord, hetzij met haar eigen naam, gevolgd door de woorden „echtgenote van” onderscheidenlijk „weduwe van” of een afkorting van deze woorden en de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot, dan wel dat aan een naam van een ongehuwde vrouw niet het woord „mejuffrouw” of een afkorting van dat woord is toegevoegd;

d. dat ten aanzien van een kandidaat ontbreekt de verklaring, dat hij bewilligt in zijn kandidaatstelling op de lijst;

e. dat ten aanzien van een kandidaat, die buiten het Rijk in Europa woonplaats heeft, in zijn verklaring van bewilliging in de kandidaatstelling de aanwijzing van een gemachtigde ontbreekt.

4. Binnen drie dagen na de dag, waarop de kennisgeving is verzonden, kan hij, die de lijst heeft ingeleverd, het verzuim, in de kennisgeving aangeduid, herstellen op het Departement van Binnenlandse Zaken.

5. Bij verhindering of ontstentenis van hem, die de lijst heeft ingeleverd, treedt, indien de lijst door meer dan één Statenlid is ondertekend, voor de toepassing van dit artikel in diens plaats een der andere ondertekenaars van de lijst in de volgorde, waarin zij deze hebben ondertekend.

Artikel R 2

1. Uiterlijk op de tiende dag na de inlevering beslist het centraal stembureau in een voor de kiezers toegankelijke zitting over de geldigheid der lijsten en over het handhaven van de daarop voorkomende kandidaten.

2. Dag en uur van de zitting worden vooraf aangekondigd in de Nederlandse Staatscourant.

Artikel R 3

Ongeldig is de lijst:

a. die op de dag der kandidaatstelling niet tussen des voormiddags negen uur en des namiddags vijf uur bij Onze Commissaris in de provincie is ingeleverd;

b. die niet door een lid van de Staten der provincie is ondertekend. Bij de beoordeling hiervan blijft buiten beschouwing de ondertekenaar, die meer dan één lijst heeft ondertekend;

c. die niet voldoet aan de voorschriften betreffende de vorm en de inrichting, geregeld bij algemene maatregel van bestuur;

d. waarop, door toepassing van artikel R 4 alle kandidaten zijn geschrapt.

Artikel R 4

Het centraal stembureau schrapt, in de volgorde in dit artikel aangewezen, van de lijst de naam van de kandidaat:

a. die niet is vermeld met zijn naam, voornamen of voorletters, jaar en datum van geboorte, woonplaats en adres;

b. die, als gehuwde vrouw of weduwe, niet is vermeld, hetzij met de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot, onder toevoeging van haar eigen naam, voorafgegaan door het woord „geboren” of een afkorting van dit woord, hetzij met haar eigen naam, gevolgd door de woorden „echtgenote van” onderscheidenlijk „weduwe van” of een afkorting van deze woorden en de naam van haar echtgenoot onderscheidenlijk overleden echtgenoot, dan wel, die, als ongehuwde vrouw, niet is vermeld met toevoeging van het woord „mejuffrouw” of een afkorting van dat woord;

c. van wie niet is overgelegd de verklaring, dat hij bewilligt in zijn kandidaatstelling op de lijst;

d. die buiten het Rijk in Europa woonplaats heeft, indien in zijn verklaring van bewilliging in de kandidaatstelling de aanwijzing van een gemachtigde ontbreekt;

e. die voorkomt op meer dan één der in de provincie ingeleverde lijsten,

f. die op de lijst voorkomt na het ten hoogste toegelaten aantal.

§ 2. Van het verbinden van de lijsten

Artikel R 5

1. Binnen vier dagen na de beslissing van het centraal stembureau kunnen de gemachtigden der ondertekenaars van lijsten, ingeleverd in eenzelfde groep van provinciën, deze tot een groep ver-

binden door een daartoe strekkende schriftelijke gemeenschappelijke verklaring bij het centraal stembureau in te leveren.

2. De vorm en de inrichting dezer verklaring worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel R 6

Een lijst kan niet deel uitmaken van meer dan één lijstengroep. Heeft een gemachtigde meer dan één verklaring, als vermeld in het vorige artikel, ondertekend, dan is zijn ondertekening onder ieder van deze verklaringen ongeldig.

§ 3. Van het nummeren van de lijsten

Artikel R 7

1. Onmiddellijk na afloop van de termijn, gesteld in het eerste lid van artikel R 5, nummert het centraal stembureau in een voor de kiezers toegankelijke zitting de lijsten, ingeleverd in eenzelfde groep van provinciën in de volgorde door het lot aangewezen. Lijsten, welke tot een lijstengroep zijn verbonden, en eveneens de niet tot een lijstengroep verbonden lijsten, waarop dezelfde kandidaten, in gelijk aantal en in dezelfde volgorde gerangschikt zijn geplaatst, gelden bij deze loting als één lijst. Indien lijsten, ingeleverd in eenzelfde provincie, onderling zijn verbonden, wordt aan elk daarvan bij loting naast het nummer een letter toegekend.

2. Het centraal stembureau maakt onverwijld de lijsten openbaar door plaatsing van de lijsten in de Nederlandse Staatscourant, gerangschikt naar de groepen van provinciën en daarbinnen naar de provinciën en met vermelding van haar nummers en letters.

Artikel R 8

1. Van de in de artikelen R 1, R 2 en R 7 bedoelde zittingen wordt proces-verbaal opgemaakt.

2. De bij de in de artikelen R 2 en R 7 bedoelde zittingen aanwezige kiezers kunnen bezwaren inbrengen. Van deze bezwaren wordt in het proces-verbaal melding gemaakt.

3. De vorm en de inrichting van deze processen-verbaal worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

HOOFDSTUK S

VAN DE STEMMING EN DE STEMOPNEMING

Artikel S 1

1. De stemming vindt plaats op de twee en twintigste dag na de kandidaatstelling.

2. In afwijking van het bepaalde in het vorige lid wordt, ingeval van ontbinding van de Eerste Kamer, de dag der stemming door Ons bepaald.

Artikel S 2

1. Op het stembiljet zijn gedrukt de lijsten van kandidaten met vermelding van hun nummer en letter en gerangschikt in de volgorde van nummer en letter.

2. Aan de keerzijde van het stembiljet zijn gedrukt de naam der provincie en de handtekening van de voorzitter der Staten.

3. De verdere inrichting van het stembiljet wordt geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

4. De voorzitter draagt zorg, dat een voldoende aantal van deze stembiljetten vóór de aanvang der stemming in de vergadering aanwezig is. Geen andere stembiljetten mogen bij de stemming worden gebruikt.

Artikel S 3

De voorzitter benoemt uit de Statenvergadering drie leden, die met hem als voorzitter het stembureau vormen.

Artikel S 4

Een Statenlid brengt zijn stem uit door met potlood zwart te maken een wit stipje, geplaatst in het stemvak vóór de naam van de kandidaat zijner keuze.

Artikel S 5

Na het uitbrengen van zijn stem levert het Statenlid het stembiljet, op zodanige wijze dichtgevouwen, dat de namen van de kandidaten niet zichtbaar zijn, bij de voorzitter in.

Artikel S 6

1. De voorzitter deelt het aantal der ingeleverde stembiljetten mede.

2. De stemming is nietig, indien dit aantal groter is dan dat der ter vergadering aanwezige leden.

3. In dit geval vernietigt de voorzitter de ingeleverde stembiljetten en heeft een nieuwe stemming plaats.

Artikel S 7

1. De voorzitter opent de stembiljetten.

2. Vervolgens doet hij ten aanzien van elk stembiljet mededeling van het nummer van de lijst, waarvoor en van de naam van de kandidaat, voor wie het stembiljet geldt.

3. Nadat het oudste lid van het stembureau het stembiljet heeft nagezien, houden de beide andere leden aantekening van iedere uitgebrachte stem.

Artikel S 8

1. Van onwaarde zijn andere stembiljetten dan die, welke volgens deze wet en de tot haar uitvoering gegeven voorschriften mogen worden gebruikt.

2. Voorts zijn van onwaarde de stembiljetten:

waarop in geen stemvak het witte stipje zwart is gemaakt;

waarop in meer dan één stemvak het witte stipje zwart is gemaakt;

waarop het Statenlid zijn stem heeft uitgebracht anders dan met zwart potlood;

waarop bijvoegingen geplaatst zijn of die een aanduiding van het Statenlid bevatten;

en die, welke niet voorzien zijn van de naam der provincie en de voorgeschreven handtekening.

3. Onder bijvoegingen worden niet begrepen punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken.

4. Het ten dele zwartmaken van het witte stipje in het stemvak vóór de naam van een kandidaat wordt met het zwartmaken ervan geijkgesteld, indien dit kennelijk met de bedoeling van het Statenlid overeenstemt; het wordt geacht niet te zijn geschied, indien zulks kennelijk niet het geval is.

Artikel S 9

In geval van twijfel over de waarde van een stembiljet beslist de vergadering. Bij staken van stemmen beslist de voorzitter.

Artikel S 10

Terstond nadat de stemmen zijn opgenomen, maakt de voorzitter ten aanzien van iedere lijst bekend zowel het aantal der op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen als het gezamenlijke aantal uitgebrachte stemmen (stemcijfer).

Artikel S 11

1. De voorzitter sluit ter vergadering onverwijld de geopende, zowel de geldige als de van onwaarde verklaarde stembiljetten, elke soort afzonderlijk, in een, te verzegelen, pak. De geldige stembiljetten worden lijstgewijs in afzonderlijke omslagen gesloten, waarna deze te zamen in een grotere omslag worden gesloten. Op alle omslagen worden de naam der provincie, het nummer en de letter van de lijst vermeld, benevens het aantal biljetten, die zij bevatten.

2. De voorzitter stelt op de buitenzijde van het, te verzegelen, pak een door hem te ondertekenen verklaring, dat het de ingeleverde stembiljetten inhoudt. In de verklaring wordt het aantal stembiljetten, zowel geldige, als van onwaarde verklaarde, vermeld, benevens lijstgewijs het aantal uitgebrachte geldige stemmen.

3. De wijze van verzegeling wordt geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel S 12

1. Nadat alle werkzaamheden, in het vorige artikel vermeld, zijn beëindigd, wordt aanstonds proces-verbaal opgemaakt van de stemming en van de stemopneming.

2. Het proces-verbaal wordt door de voorzitter en alle leden van het stembureau getekend.

3. Het wordt met het verzegelde pak, in artikel S 11 bedoeld, onverwijld na afloop der stemming overgebracht naar de voorzitter van het centraal stembureau.

4. De vorm en de inrichting van het proces-verbaal worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

HOOFDSTUK T

VAN HET VASTSTELLEN VAN DE UITSLAG DER VERKIEZING

§ 1. *Algemene bepalingen***Artikel T 1**

Het centraal stembureau stelt onmiddellijk nadat de processen-verbaal zijn ontvangen de uitslag der verkiezing vast ten aanzien van iedere groep van provinciën afzonderlijk.

Artikel T 2

Elke stem geldt, naar gelang van de provincie, waar zij is uitgebracht, voor een aantal stemmen, gelijk aan het getal, hetwelk verkregen wordt door het inwonertal van de provincie, volgens de laatstelijk door het Centraal Bureau voor de Statistiek bekend gemaakte gegevens betreffende de bevolkingscijfers, te delen door het honderdvoud van het in artikel 2 der provinciale wet vastgestelde getal der leden van de Provinciale Staten en daarna het quotiënt af te ronden tot een geheel getal, naar boven, indien een breuk $\frac{1}{2}$ of meer, en naar beneden, indien een breuk minder dan $\frac{1}{2}$ bedraagt.

Artikel T 3

Ten aanzien van iedere provincie vermenigvuldigt het centraal stembureau de aantallen op iedere candidaat uitgebrachte stemmen en de stemcijfers met het daarvoor ingevolge het vorige artikel in aanmerking komende getal.

Artikel T 4

1. Indien in verschillende provincies lijsten zijn ingeleverd, waarop dezelfde kandidaten, in gelijk getal en in dezelfde volgorde gerangschikt, zijn geplaatst, gelden deze gelijklopende lijsten voor de vaststelling van de uitslag der verkiezing als één lijst.

2. Het centraal stembureau telt van deze gelijklopende lijsten tezamen de stemcijfers en de aantallen op iedere candidaat uitgebrachte stemmen.

3. Indien één of meer van deze gelijklopende lijsten deel uitmaken van een lijstengroep, die niet uitsluitend uit gelijklopende lijsten bestaat, zijn de bepalingen van het eerste en tweede lid slechts in zoverre van toepassing, dat als één lijst gelden de gelijklopende lijsten, die deel uitmaken van dezelfde groep, en eveneens als één lijst de gelijklopende lijsten, die niet deel uitmaken van een groep.

Artikel T 5

Indien lijsten tot een groep zijn verbonden, wordt voor het bepalen van het aantal daaraan toe te kennen plaatsen die groep beschouwd als één lijst, met een stemcijfer gelijk aan de som der stemcijfers van de lijsten, waaruit de groep bestaat.

§ 2. *Van de verdeling van de plaatsen over de lijsten***Artikel T 6**

1. Het centraal stembureau deelt de som der stemcijfers van alle lijsten door het aantal te vervullen plaatsen.

2. Het aldus verkregen quotiënt wordt kiesdeler genoemd.

Artikel T 7

1. Even zoveel malen als de kiesdeler is begrepen in het stemcijfer ener lijst, wordt aan die lijst één der te vervullen plaatsen toegekend.

2. Overblijvende plaatsen worden toegekend, indien hun aantal kleiner is dan zes, volgens het stelsel der grootste overschotten en, indien hun aantal zes of groter is, volgens het stelsel der grootste gemiddelden.

Artikel T 8

Moeten ingevolge het bepaalde in het tweede lid van artikel T 7 de nog te vervullen plaatsen worden toegekend volgens het stelsel der grootste gemiddelden, dan vindt artikel T 9 toepassing. Moeten zij worden toegekend volgens het stelsel der grootste overschotten, dan vindt artikel T 10 toepassing.

Artikel T 9

Van de nog te vervullen plaatsen wordt achtereenvolgens een toegekend aan de lijst, die na toekenning der plaats het grootste gemiddelde aantal stemmen per toegekende plaats zou aanwijzen. Indien twee of meer van deze gemiddelden gelijk zijn, beslist zo nodig het lot

Artikel T 10

1. Van de overblijvende plaatsen wordt achtereenvolgens één toegekend aan die lijsten, wier stemcijfers, bij deling door de kiesdeler, de grootste overschotten hebben gelaten, bij welke toekenning lijsten, die geen overschot hebben gelaten, worden geacht lijsten te zijn met het kleinste overschot. Bij deze toekenning komen niet in aanmerking lijsten met een stemcijfer, dat lager is dan 50 % van de kiesdeler.

2. Wanneer alle lijsten, die hiervoor in aanmerking komen, een der overblijvende plaatsen hebben ontvangen en er nog plaatsen toe te kennen blijven, worden deze plaatsen toegekend in dier voege, dat aan de lijst, die na toekenning ener plaats het grootste gemiddelde aantal stemmen per toegekende plaats zou aanwijzen, het eerst een plaats wordt toegekend en zo achtereenvolgens, met dien verstande, dat bij deze toekenning aan dezelfde lijst niet meer dan een plaats wordt toegekend.

3. Indien overschotten of gemiddelden gelijk zijn, beslist zo nodig het lot.

Artikel T 11

1. De verdeling der aan een groep toegekende plaatsen over de lijsten, waaruit de groep bestaat, geschiedt als volgt.

2. Het centraal stembureau deelt het stemcijfer van de groep door het aantal plaatsen aan de groep toegekend.

3. Het aldus verkregen quotiënt wordt groeps Kiesdeler genoemd.

4. Even zoveel malen als de groeps Kiesdeler is begrepen in het stemcijfer van ieder der lijsten, waaruit de groep bestaat, wordt aan die lijst één der aan de groep toegekende plaatsen toegekend.

Artikel T 12

Van de overblijvende plaatsen wordt achtereenvolgens één toegekend aan die lijsten, welke stemcijfers bij deling door de groeps Kiesdeler, de grootste overschotten hebben gelaten, worden geacht lijsten te zijn met het kleinste overschot. Indien overschotten gelijk zijn, beslist zo nodig het lot.

Artikel T 13

Indien, bij toepassing van het in bovenstaande artikelen bepaalde, aan een lijst één of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal van haar kandidaten, gaan die plaats of plaatsen over naar een andere lijst of andere lijsten. Te dien aanzien is het bepaalde in artikel N 9, onderscheidenlijk artikel N 11, van overeenkomstige toepassing.

Artikel T 14

De in de voorgaande artikelen bedoelde lotingen vinden plaats in de in artikel T 16 bedoelde zitting van het centraal stembureau.

§ 3. *Van de vervulling van de aan iedere lijst toegekende plaatsen***Artikel T 15**

Ter vervulling van de aan iedere lijst toegekende plaatsen zijn gekozen de kandidaten, daartoe aangewezen door overeenkomstige toepassing van de artikelen N 13 tot en met N 20.

§ 4. *Van het bekendmaken van de uitslag der verkiezing***Artikel T 16**

1. Het centraal stembureau houdt op de tweede dag na die der stemming des middags te twaalf uur een voor de kiezers toegankelijke zitting. De artikelen N 21 en N 22 zijn van toepassing.

2. De uitslag der verkiezing wordt terstond bekend gemaakt door plaatsing van een afschrift van het proces-verbaal der zitting in de Nederlandse Staatscourant.

3. De voorzitter van het centraal stembureau doet een afschrift van dit proces-verbaal toekomen aan de Eerste Kamer.

Artikel T 17

1. In de openbare zitting van het centraal stembureau opent de voorzitter voor zoveel nodig de verzegelde pakken met stembiljetten en neemt daaruit de omslagen, waarin zich de geldige stembiljetten bevinden.

2. Het centraal stembureau vergelijkt het aantal stembiljetten, dat iedere omslag inhoudt, met het op de buitenzijde van die omslag vermelde aantal.

Artikel T 18

1. Zodra de uitslag van de verkiezing is vastgesteld, worden de geopende verzegelde pakken, nadat alle stembiljetten weer in de omslagen zijn gesloten, opnieuw verzegeld, op de wijze bij algemene maatregel van bestuur te bepalen.

2. Het proces-verbaal, bedoeld in artikel T 16, en de verzegelde pakken blijven berusten onder het centraal stembureau. Na afloop van de tijd, waarvoor de verkiezing is geschied, worden zij vernietigd. Van deze vernietiging wordt proces-verbaal opgemaakt.

AFDELING IV

Van het begin van en de veranderingen in het lidmaatschap bij de vertegenwoordigende lichamen

HOOFDSTUK U

VAN HET BEGIN VAN HET LIDMAATSCHAP

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel U 1

1. De voorzitter van het centraal stembureau geeft de benoemde kennis van zijn benoeming bij een door hem ondertekende brief, welke binnen drie dagen na de vaststelling van de uitslag der verkiezing aangetekend wordt toegezonden of tegen gedagtekend ontvangstbewijs wordt uitgereikt. De brief wordt toegezonden aan het adres, vermeld bij de candidaatsstelling, of, zo de benoemde daarna een ander adres heeft opgegeven, aan dat adres.

2. Indien de benoemde bij verkiezingen voor de Eerste- en Tweede Kamer een gemachtigde heeft aangewezen, wordt de brief geadresseerd aan die gemachtigde.

Artikel U 2

1. De benoemde, onderscheidenlijk de gemachtigde, geeft binnen vijf dagen na het ontvangen van de kennisgeving een gedagtekend bewijs van ontvangst daarvan af.

2. Binnen vier weken na de dagtekening van de kennisgeving van benoeming moet bij de voorzitter van het centraal stembureau van de benoemde, onderscheidenlijk van de gemachtigde, bij brief of telegrafisch mededeling zijn ontvangen of de benoemde de benoeming aanneemt en, zo hij in meer dan een groep van provinciën tot lid van de Eerste Kamer is benoemd, de verklaring, welke benoeming hij aanneemt. Is binnen die tijd de mededeling, onderscheidenlijk de verklaring, niet ontvangen, dan wordt hij geacht de benoeming niet aan te nemen. Van het niet aannemen van de benoeming wordt mededeling gedaan aan het vertegenwoordigend lichaam.

3. De voorzitter geeft van de ontvangst van de mededeling van aanneming der benoeming onverwijld bericht aan de benoemde en aan het vertegenwoordigende lichaam. Indien de benoemde een gemachtigde heeft aangewezen, zendt de voorzitter het voor de benoemde bestemde bericht aan die gemachtigde. In dat geval deelt de voorzitter tevens de naam, de woonplaats en het adres van de gemachtigde aan de Eerste Kamer, onderscheidenlijk Tweede Kamer, mede.

4. Dit bericht en de kennisgeving, voorgeschreven in het vorige artikel, strekken de benoemde tot geloofsbrief.

5. Zolang nog niet, of nog niet onherroepelijk, tot toelating van de benoemde is besloten, kan deze, onderscheidenlijk zijn gemachtigde, bij brief of telegrafisch aan de voorzitter van het centraal stembureau mededelen, dat hij op de aanneming van de benoeming terugkomt. Hij wordt dan geacht de benoeming niet te hebben aangenomen. De voorzitter geeft van de ontvangst van deze mededeling onverwijld kennis aan het vertegenwoordigend lichaam.

Artikel U 3

1. De geloofsbrief moet door de benoemde of zijn gemachtigde bij het vertegenwoordigende lichaam worden ingezonden binnen vijf weken na de dagtekening van de kennisgeving van benoeming.

2. Is de geloofsbrief niet binnen die termijn ingezonden, dan wordt de plaats geacht op de eerste dag na afloop daarvan opnieuw te zijn opengefallen. De voorzitter van het vertegenwoordigend lichaam geeft hiervan onverwijld kennis aan het centraal stembureau.

Artikel U 4

1. De benoemde, onderscheidenlijk zijn gemachtigde, legt tegelijk met de geloofsbrief aan het vertegenwoordigende lichaam over een door hem ondertekende verklaring, vermeldende alle openbare betrekkingen, die de benoemde bekleedt. Bij een benoeming voor het lidmaatschap van de gemeenteraad legt de benoemde tevens over een overeenkomstige verklaring betreffende de echtgenoot.

2. Indien de benoemde niet reeds eerder als lid van het vertegenwoordigende lichaam is toegelaten, legt hij, onderscheidenlijk zijn gemachtigde, tevens over een uittreksel uit de geboorteregisters, of bij gemis daarvan, een akte van bekendheid, waaruit datum en plaats van de geboorte van de benoemde blijken.

3. Bij een benoeming voor het lidmaatschap van de Provinciale Staten legt Onze Commissaris in de provincie aan de Staten over een verklaring van de burgemeester der gemeente, waar de benoemde woont, getuigende, dat de benoemde gedurende de laatste twaalf maanden, voorafgaande aan de dag, waarop hij tot lid der Staten benoemd werd verklaard, zijn werkelijke woonplaats binnen de provincie heeft gehad, of, zo die tijd minder dan twaalf maanden heeft bedragen, hoe lang deze is geweest.

4. Bij een benoeming voor het lidmaatschap van de gemeenteraad legt de burgemeester aan de raad over een door hem ondertekende verklaring, getuigende, dat de benoemde gedurende de laatste twaalf maanden, voorafgaande aan de dag, waarop hij tot lid van de raad benoemd werd verklaard, zijn werkelijke woonplaats binnen de gemeente heeft gehad, of, zo die tijd minder dan twaalf maanden heeft bedragen, hoe lang deze is geweest.

Artikel U 5

1. Het lichaam, waarvoor de benoeming is geschied, onderzoekt de geloofsbriefen en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbriefen of de verkiezing zelf oprijzen.

2. Het onderzoek der geloofsbriefen strekt zich niet uit tot de geldigheid van de lijsten en van de verbinding van lijsten, zoals zij door het centraal stembureau zijn openbaar gemaakt.

3. Het onderzoek van de geloofsbrief van hem, die is benoemd ingevolge het bepaalde in hoofdstuk V strekt zich niet uit tot punten, rakende de geldigheid der stemming.

Artikel U 6

De ongeldigheid van de stemming in één of meer stemdistricten of een onjuistheid in de vaststelling van de uitslag der verkiezing staat niet in de weg aan de toelating van de leden, op wier verkiezing de ongeldigheid of onjuistheid geen invloed kan hebben gehad, en, ingeval van ongeldigheid van stemming, de nieuwe stemming geen invloed kan hebben.

Artikel U 7

1. Indien het lichaam, waarvoor de benoeming is geschied, besluit tot niet toelating van één of meer leden wegens de ongeldigheid van de stemming in één of meer provinciën, onderscheidenlijk stemdistricten, geeft de voorzitter daarvan onverwijld kennis aan Onze Minister van Binnenlandse Zaken, indien het betreft een verkiezing van leden der Staten-Generaal, aan Gedeputeerde Staten, indien het betreft een verkiezing van leden der Staten ener provincie, en aan burgemeester en wethouders, indien het betreft een verkiezing van leden van de gemeenteraad.

2. Binnen een maand, nadat deze kennisgeving is ontvangen, vindt in de in het vorige lid bedoelde provinciën, onderscheidenlijk stemdistricten een nieuwe stemming plaats en wordt de uitslag der verkiezing opnieuw vastgesteld. De dag der stemming wordt, indien het betreft een verkiezing van leden der Staten-Generaal, vastgesteld door Onze Minister van Binnenlandse Zaken, indien het betreft een verkiezing van leden der Staten ener provincie, door Gedeputeerde Staten, en indien het betreft een verkiezing van leden van de gemeenteraad, door burgemeester en wethouders.

3. Bij deze vaststelling blijft hij, die reeds als lid van het lichaam, waarvoor de benoeming is geschied, is toegelaten, gekozen verklaard, ook indien mocht blijken, dat dit ten onrechte is geschied. Tegenover hem valt dan af de candidaat, die, indien de toegelatene niet gekozen ware verklaard, gekozen zou zijn.

Artikel U 8

1. Aan de in vorige artikel bedoelde stemming zijn die kiezers bevoegd deel te nemen, wier namen voorkomen in de afschriften van of de uittreksels uit het kiezersregister en van de lijst, bedoeld in artikel J 10, eerste lid, dan wel op de ingeleverde kiezerslegitimatiekaarten, voor zover de genoemde bescheiden bezigd zijn bij de

ongeldig verklaarde stemming. Het voorgaande lijdt uitzondering ten aanzien van de kiezers, die, hoewel voorkomende op de bedoelde lijst, niet aan de ongeldig verklaarde stemming hebben deelgenomen.

2. Een voor de ongeldig verklaarde stemming afgegeven volmacht, als bedoeld in hoofdstuk K, geldt niet voor de in het eerste lid bedoelde nieuwe stemming.

Artikel U 9

Indien het lichaam, waarvoor de benoeming is geschied, heeft besloten om één of meer der benoemde leden wegens de onjuistheid van de vaststelling van de uitslag der verkiezing niet toe te laten, wordt daarvan door de voorzitter onverwijld kennis gegeven aan het centraal stembureau.

Artikel U 10

1. Binnen veertien dagen, nadat deze kennisgeving is ontvangen, houdt het centraal stembureau een voor de kiezers toegankelijke zitting en stelt met in achtneming van de in het vorige artikel bedoelde beslissing de uitslag van de verkiezing voor zover nodig opnieuw vast.

2. Het onderzoek van de geloofsbrief van de aldus nieuw gekozen verklaarde strekt zich niet uit tot punten, rakende de geldigheid der stemming.

3. De artikelen N 21 tot en met N 24 vinden overeenkomstige toepassing.

Artikel U 11

Indien het lichaam, waarvoor de benoeming is geschied, heeft besloten de benoemde niet als lid toe te laten, op grond, dat deze niet voldoet aan de vereisten voor het lidmaatschap, wordt daarvan door de voorzitter onverwijld kennis gegeven aan het centraal stembureau.

§ 2. Bijzondere bepalingen betreffende het begin van het lidmaatschap bij de gemeenteraad

Artikel U 12

Het onderzoek van de geloofsbriefen van hen, die tot lid van de raad zijn benoemd ter vervulling van de plaatsen, welke op de gewone tijd van aftreding zullen openvallen, geschiedt vóór 10 Augustus of, indien dit niet mogelijk is, onverwijld. Het onderzoek van de geloofsbriefen van benoemden ter vervulling van buiten die tijd opengevallen plaatsen geschiedt onverwijld.

Artikel U 13

1. Van elke beslissing betreffende de geloofsbriefen van de tot lid van de raad benoemden wordt door burgemeester en wethouders terstond kennis gegeven aan Gedeputeerde Staten en aan de benoemde.

2. De niet toegelatene wordt met de redenen van de beslissing van de raad bekend gemaakt.

Artikel U 14

Gedurende acht dagen, te rekenen van de dag, waarop de raad heeft beslist, staat het vrij aan de niet-toegelatene, aan elk lid van de raad, en zo de burgemeester geen lid is, ook aan deze, tegen de beslissing van de raad bezwaren bij Gedeputeerde Staten schriftelijk in te dienen.

Artikel U 15

Gedeputeerde Staten doen binnen veertien dagen na de in het vorig artikel bepaalde tijd uitspraak, die, met redenen omkleed, terstond wordt medegedeeld aan de raad, tegen wiens beslissing bezwaren zijn ingebracht, en aan de niet-toegelatene.

Artikel U 16

1. Gedeputeerde Staten kunnen ook ambtshalve omtrent de beslissing van de raad uitspraak doen.

2. Zij geven van het voornemen hiertoe aan de raad bericht binnen de in artikel U 14 gestelde termijn.

3. Zij brengen binnen veertien dagen na dat bericht hun uitspraak, met redenen omkleed, ter kennis van de raad en van de niet-toegelatene.

4. Gedeputeerde Staten geven aan het hier bepaalde overeenkomstige toepassing, indien de raad wegens staking van stemmen over een voorstel omtrent toelating geen beslissing heeft genomen.

Artikel U 17

De raad, of de niet-toegelatene, die in de uitspraak van Gedeputeerde Staten niet berust, kan, gedurende veertien dagen, te rekenen van de dagtekening van de verzending der uitspraak van Gedeputeerde Staten, hiervan bij Ons in beroep komen.

Artikel U 18

Onze beslissing, zo spoedig mogelijk nadat het beroep is gedaan bij een met redenen omkleed besluit te nemen, wordt aan Gedeputeerde Staten gezonden, die voor de uitvoering zorgen.

Artikel U 19

Het in de artikelen U 7, U 9 en U 11 bepaalde vindt eerst toepassing, wanneer het besluit van de raad onherroepelijk is geworden.

§ 3. Slotbepaling

Artikel U 20

Voorschriften ter nadere uitvoering van dit hoofdstuk worden, voor zoveel nodig, bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld.

HOOFDSTUK V

VAN DE PLAATSERVANGING

Artikel V 1

Wanneer een benoemde zijn benoeming niet aanneemt of wanneer overigens, anders dan bij de vaststelling van de uitslag van een verkiezing, in een opengevallen plaats moet worden voorzien, verklaart de voorzitter van het centraal stembureau bij een door hem met redenen omkleed besluit binnen veertien dagen nadat dit te zijner kennis is gekomen benoemd de kandidaat, die voorkomt op de lijst, waarop hij, die moet worden vervangen, is gekozen, en die in de volgorde, bedoeld in artikel N 19, het hoogst op de lijst is geplaatst.

Artikel V 2

Bij de toepassing van artikel V 1 wordt buiten rekening gelaten de kandidaat:

- die is overleden;
- wiens vacature vervuld wordt;
- die in de vacature benoemd is verklaard, maar schriftelijk verklaard heeft of geacht wordt de benoeming niet aan te nemen;
- die lid is van het vertegenwoordigende lichaam of als zodanig benoemd is verklaard, terwijl over zijn toelating als lid nog niet is beslist;
- van wie door de voorzitter van het centraal stembureau een schriftelijke verklaring is ontvangen, dat hij voor benoeming niet in aanmerking wenst te komen.

Artikel V 3

Indien ook de kandidaat, die benoemd verklaard is in de plaats van hem, die zijn benoeming niet heeft aangenomen, de benoeming niet aanneemt, wordt mede buiten rekening gelaten de naam van de eerstbenoemde kandidaat, en, bij verdere toepassing van de voorgaande artikelen, bovendien de naam van iedere volgende benoemde kandidaat, die zijn benoeming niet heeft aangenomen.

Artikel V 4

1. Indien bij de toepassing van de bepalingen van dit hoofdstuk geen kandidaat of geen kandidaat, die voor benoeming in aanmerking wenst te komen, meer voorkomt op de lijst, waarop degene is gekozen, die moet worden vervangen, en deze lijst met één andere lijst tot een groep is verbonden, wordt de op deze andere lijst voorkomende kandidaat, die naar de volgorde, vastgesteld overeenkomstig artikel N 19, voor benoeming in aanmerking komt, benoemd verklaard.

2. Is de lijst verbonden met meer dan één andere lijst, dan wordt door toepassing van artikel N 11, vierde lid, beslist aan welke van de verbonden lijsten de plaats zal worden toegekend. De kandidaat van deze lijst, die naar de volgorde, vastgesteld overeenkomstig artikel N 19, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard. Komt ook op deze lijst geen kandidaat of geen kandidaat, die voor benoeming in aanmerking wenst te komen, meer voor, dan wordt de plaats aan een andere verbonden lijst toegekend door verdere toepassing van het in dit lid bepaalde, en zo vervolgens.

Artikel V 5

1. Indien bij plaatsvervangende van leden van een gemeenteraad met zeven of elf leden geen kandidaat of geen kandidaat, die voor benoeming in aanmerking wenst te komen, meer op een lijst voorkomt, wordt door voortzetting van de toepassing van artikel N 7 beslist, aan welke der andere lijsten de plaats zal worden toegekend.

De candidaat, die op de lijst, waaraan de plaats wordt toegekend, naar de volgorde, vastgesteld overeenkomstig artikel N 19, voor benoeming in aanmerking komt, wordt benoemd verklaard.

2. Artikel V 2 is van toepassing.

3. Indien de bovenbedoelde toepassing van artikel N 7 tot een beslissing door het lot aanleiding geeft, zal de loting plaats hebben in een zitting van het centraal stembureau.

4. Op de in het voorgaande lid bedoelde zitting vinden de artikelen N 21 tot en met N 24 overeenkomstige toepassing.

Artikel V 6

1. Indien de voorzitter van een centraal stembureau op dezelfde dag kennis krijgt van het opvallen van meer dan één plaats in een vertegenwoordigend lichaam, en met het oog op het vervullen van deze of van later opvallende plaatsen van belang zou kunnen zijn, in welke plaats het eerst een candidaat zal worden benoemd verklaard, zal het centraal stembureau in een zitting, te houden binnen veertien dagen na voormelde dag, door het lot de volgorde aanwijzen, waarin die plaatsen zullen worden vervuld. Daarna vindt het bepaalde in artikel V 1 toepassing.

2. Op de in het voorgaande lid bedoelde zitting vindt artikel N 21 overeenkomstige toepassing. Van de zitting wordt proces-verbaal opgemaakt. De vorm en de inrichting van het proces-verbaal worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

Artikel V 7

Op het besluit tot benoeming is het gestelde in de artikelen N 23 en N 24 van overeenkomstige toepassing.

Artikel V 8

Voorschriften ter nadere uitvoering van dit hoofdstuk worden, voor zoveel nodig, bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld.

HOOFDSTUK W

VAN HET EINDE VAN HET LIDMAATSCHAP

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel W 1

1. Wanneer een lid van een vertegenwoordigend lichaam een der vereisten van het lidmaatschap verliest, houdt hij op lid te zijn.

2. De voorzitter van het vertegenwoordigend lichaam geeft hiervan onverwijld kennis aan de voorzitter van het centraal stembureau.

3. Een overeenkomstige kennisgeving vindt plaats indien door het overlijden van een lid een plaats in het vertegenwoordigend lichaam is opengevallen.

Artikel W 2

1. Een lid van een vertegenwoordigend lichaam, tot wiens toelating is besloten, kan te allen tijde zijn ontslag nemen.

2. Hij bericht dit aan de voorzitter van het vertegenwoordigend lichaam. Deze geeft hiervan onverwijld kennis aan de voorzitter van het centraal stembureau.

§ 2. Bijzondere bepalingen

Artikel W 3

1. Indien de zitting van de Eerste- of van de Tweede Kamer gesloten is, bericht het lid zijn ontslag rechtstreeks aan het centraal stembureau.

2. Wanneer een lid der Eerste Kamer een latere benoeming tot lid in een andere groep van provinciën aanneemt, eindigt zijn eerste lidmaatschap op de dag, waarop hij ingevolge de latere benoeming als lid wordt toegelaten.

Artikel W 4

1. Wanneer een lid van de Eerste- of van de Tweede Kamer een der vereisten van het lidmaatschap verliest, geeft hij hiervan kennis aan de Kamer, met vermelding van de reden.

2. Indien de kennisgeving niet is gedaan, en de voorzitter van de Kamer van oordeel is, dat een lid der Kamer een der vereisten van het lidmaatschap heeft verloren, waarschuwt hij de belanghebbende.

3. Het staat deze vrij de zaak binnen acht dagen daarna aan de Kamer te onderwerpen.

Artikel W 5

1. Wanneer een lid van de Provinciale Staten een der vereisten van het lidmaatschap verliest, geeft hij hiervan kennis aan Gedeputeerde Staten, met vermelding van de reden.

2. Indien de kennisgeving niet is gedaan, en Gedeputeerde Staten van oordeel zijn, dat een lid der Provinciale Staten een der vereisten van het lidmaatschap heeft verloren, waarschuwen zij de belanghebbende.

3. Het staat deze vrij de zaak binnen acht dagen daarna aan de Provinciale Staten te onderwerpen.

Artikel W 6

1. Wanneer een lid van de raad een der vereisten van het lidmaatschap verliest, geeft hij hiervan kennis aan de raad, met vermelding van de reden.

2. Indien de kennisgeving niet is gedaan, en burgemeester en wethouders van oordeel zijn, dat een lid van de raad een der vereisten van het lidmaatschap heeft verloren, waarschuwen zij de belanghebbende.

3. Het staat deze vrij de zaak binnen acht dagen daarna aan de raad te onderwerpen. Op 's raads beslissing, die terstond aan Gedeputeerde Staten wordt medegedeeld, zijn dan de artikelen U 14 tot en met U 18 van toepassing.

4. Gedeputeerde Staten kunnen ambtshalve, na het betrokken lid van de raad en burgemeester en wethouders te hebben gehoord, de waarschuwing doen, in het tweede lid bedoeld. Zij geven hiervan tegelijkertijd kennis aan de raad.

5. De raad of de belanghebbende kan gedurende veertien dagen, te rekenen van de dagtekening van de verzending der waarschuwing van Gedeputeerde Staten, bij Ons in beroep komen. Daarbij geldt de bepaling van artikel U 18.

Artikel W 7

Leden van de Provinciale Staten en van de gemeenteraad, die hun ontslag hebben ingezonden, behouden hun lidmaatschap, totdat de goedkeuring van de geloofsbriefen van hun opvolgers onherroepelijk is geworden of totdat het centraal stembureau heeft beslist, dat geen opvolger kan worden benoemd.

Artikel W 8

1. Het lid van de raad, dat in strijd met artikel 26 der gemeentewet handelt, kan in zijn betrekking worden geschorst door de raad.

2. Deze onderwerpt het geval onmiddellijk aan Gedeputeerde Staten, die na de geschorste in de gelegenheid te hebben gesteld zich mondeling te verdedigen, hem van zijn lidmaatschap vervallen kunnen verklaren. Indien zij daartoe geen aanleiding vinden, heffen zij de schorsing op. Hun beslissing wordt terstond aan de belanghebbende en aan de raad medegedeeld.

3. Gedeputeerde Staten kunnen ambtshalve het lid van de raad, dat in strijd met artikel 26 der gemeentewet handelt, na het in de gelegenheid te hebben gesteld zich mondeling te verdedigen, van zijn lidmaatschap vervallen verklaren.

4. De raad of de belanghebbende kan gedurende veertien dagen, te rekenen van de dagtekening van de verzending der uitspraak van Gedeputeerde Staten, hiervan bij Ons in beroep komen. Daarbij geldt de bepaling van artikel U 18.

AFDELING V

Straf-, slot- en overgangsbepalingen

HOOFDSTUK X

STRAFBEPALINGEN

Artikel X 1

Hij die stembiljetten namaakt of vervalst, met het oogmerk om de stembiljetten als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Artikel X 2

Hij die opzettelijk als echte en onvervalste stembiljetten gebruikt of door anderen doet gebruiken stembiljetten, die hij zelf heeft nagemaakt of vervalst of waarvan de valsheld of vervalsing hem, toen

hij ze ontving, bekend was, of deze, met het oogmerk om ze als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, in voorraad heeft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Artikel X 3

Hij die stembiljetten voorhanden heeft met het oogmerk om die stembiljetten wederrechtelijk te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

Artikel X 4

Bij veroordeling wegens een der in de artikelen X 1, X 2 en X 3 omschreven misdrijven worden

de stembiljetten,
de valse of vervalste stembiljetten,
de stoffen of voorwerpen, uit hun aard bestemd tot het namaken of vervalsen van stembiljetten,
voor zover daarmee het misdrijf is gepleegd of zij het voorwerp daarvan hebben uitgemaakt.

verbeurd verklaard, ook indien zij niet aan de veroordeelde toebehoren.

Artikel X 5

Bij veroordeling wegens een der in de artikelen X 1, X 2 en X 3 omschreven misdrijven, kan ontzetting van de in artikel 28 no. 1—4 van het Wetboek van Strafrecht vermelde rechten worden uitgesproken.

Artikel X 6

1. Hij die een lijst, als bedoeld in artikel G 1 inlevert, wetende dat zij voorzien is van handtekeningen van personen, die niet bevoegd zijn tot deelneming aan de verkiezing, waarvoor de inlevering geschiedt, terwijl zonder die handtekeningen geen voldoende aantal voor een geldige lijst zou overblijven, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of een geldboete van ten hoogste honderd twintig gulden.

2. Met gelijke straf wordt gestraft hij die, wetende dat hij niet bevoegd is tot deelneming aan de verkiezing, een voor die inlevering bestemde lijst, als bedoeld in artikel G 1, heeft ondertekend.

Artikel X 7

1. De kiezer, die verzuimt de verplichting, opgelegd bij artikel I 9, na te komen, ontvangt, tenzij de burgemeester oordeelt, dat voor het niet nakomen van de verplichting een geldige reden heeft bestaan, zo mogelijk binnen een maand na de dag der stemming een uitnodiging van de burgemeester der gemeente, in welke kiezersregister hij op de dag der candidaatstelling was opgenomen, om zich binnen veertien dagen, naar verkiezing schriftelijk of mondeling, ten overstaan van de burgemeester of een door deze aangewezen ambtenaar te verantwoorden ter zake van zijn verzuim.

2. Indien de burgemeester oordeelt, dat voor het niet nakomen van de verplichting een geldige reden heeft bestaan, wordt aan de zaak geen verder gevolg gegeven. In het omgekeerde geval wordt de zaak tegen de kiezer ter terechtzitting van de rechter van het kanton, waarbinnen de gemeente, bedoeld in het eerste lid is gelegen, door de burgemeester dier gemeente aanhangig gemaakt bij oproeping, als bedoeld bij artikel 383 van het Wetboek van Strafvordering, welke oproeping door de hiertoe aangewezen ambtenaar aan de kiezer of te zijner woon- of verblijfplaats aan een zijner huisgenoten wordt uitgereikt, om te verschijnen op een daarin vermelde terechtzitting van bedoeld Kantongerecht; bij die uitreiking worden inhoud en strekking der oproeping, zo mogelijk, mondeling kortelijk toegelicht. De ambtenaar, met de uitreiking belast, wordt aangewezen door de burgemeester der woonplaats van de kiezer.

3. Het 3de en 4de lid van artikel 385 van gezegd Wetboek vinden overeenkomstige toepassing, evenals de andere artikelen daarvan omtrent de berechting van strafzaken, die bij de kantonrechter worden aangebracht bij oproeping. Echter blijft artikel 386, eerste en vijfde lid, buiten toepassing, geschiedt de oproeping tegen een terechtzitting, welke wordt gehouden nadat tenminste tien dagen sedert de dag der uitreiking zullen zijn verstreken en wordt een dubbel der oproeping bij de stukken gevoegd.

4. Na het uitreiken der oproeping worden de stukken door de burgemeester der gemeente, bedoeld in het eerste lid, aan de ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij meerbedoeld Kantongerecht toegezonden onder mededeling, dat hem van een geldige reden van verhindering van de kiezer niet is gebleken.

Artikel X 8

1. De kiezer, die niet voldoet aan de verplichting, opgelegd bij artikel I 9, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste vijf gulden.

2. Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verlopen sedert een vroegere veroordeling van de schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden, wordt geldboete van ten hoogste vijftien gulden opgelegd.

3. Niet strafbaar is de kiezer, indien blijkt, dat hij een geldige reden van verhindering heeft gehad.

4. Het bewijs, dat de kiezer verzuimd heeft de verplichting, opgelegd bij artikel I 9, na te komen, kan worden geleverd door overlegging van de door het stembureau krachtens artikel L 11 opgemaakte lijst, houdende de namen van hen, die zich niet hebben gemeld.

5. De uitspraak is noch aan hoger beroep, noch aan cassatie onderworpen.

Artikel X 9

Hij die bij een verkiezing als gemachtigde stemt voor een persoon, wetende dat deze overleden is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste een maand of geldboete van ten hoogste duizend gulden.

Artikel X 10

De werkgever, die de hem bij de artikelen I 10 en I 11 opgelegde verplichtingen niet nakomt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste veertien dagen of geldboete van ten hoogste vijf en zeventig gulden.

Artikel X 11

De voorzitter, de leden en de ter vervanging opgeroepen plaatsvervangende leden van het stembureau, die gedurende de zitting buiten noodzaak afwezig zijn, worden gestraft met een geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Artikel X 12

De kiezer, die niet voldoet aan de bij artikel I 30 opgelegde verplichting tot teruggave van het stembiljet, wordt gestraft met een geldboete van ten hoogste drie honderd gulden of hechtenis van ten hoogste twaalf dagen.

Artikel X 13

De in de artikelen X 1, X 2, X 3 en X 6 bedoelde strafbare feiten worden als misdrijven, die in de artikelen X 8, X 9, X 10, X 11 en X 12 bedoeld, worden als overtredingen beschouwd.

HOOFDSTUK Y

SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN

Artikel Y 1

1. Wanneer de in deze wet bepaalde verrichtingen op een Zondag of algemeen erkende Christelijke feestdag mochten vallen of de daarin gestelde termijnen op een Zondag of algemeen erkende Christelijke feestdag mochten aflopen, treedt de eerstvolgende dag, geen Zondag of algemeen erkende Christelijke feestdag zijnde, daarvoor in de plaats.

2. Voor zover de bepaling van de tijd voor die verrichtingen aan het openbaar gezag is opgedragen, worden daarvoor geen Zondagen of algemeen erkende Christelijke feestdagen aangewezen.

Artikel Y 2

De bij deze wet gevoegde tabellen A en B worden geacht deel uit te maken van deze wet.

Artikel Y 3

In de benoeming van plaatsvervangers in plaatsen, welke openvallen in de Eerste- en Tweede Kamer der Staten-Generaal, in de Provinciale Staten en in de gemeenteraden, zolang deze lichamen nog niet volgens de bepalingen van deze wet zijn gekozen, wordt voorzien op de wijze, als vóór de inwerkingtreding van deze wet was bepaald.

Artikel Y 4

1. Bij de inwerkingtreding van deze wet vervallen, behoudens voor de toepassing van artikel Y 3:

1°. de kieswet (Wet van 7 September 1896, *Staatsblad* No. 154);
 2°. van de provinciale wet: de artikelen 3, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 26, 70, 70a, 70a bis, 70b, 70c, 70d, 70e, 70e bis, 70f, 70g, 70h, 83a, 83b, 83c, 83d, 83e, 83f, 83g, 83h, 83i en 83j;

3°. van de gemeentewet de artikelen 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 15a, 16, 17, 18, 19, 20, 27, 28, leden 1 tot en met 5, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43 en 44.

2. Bij de inwerkingtreding van deze wet worden in de provinciale wet de volgende wijzigingen aangebracht:

1°. in de Eerste Afdeling, Tweede Hoofdstuk, vervallen de titels: § 1. Van hunne benoeming, en: § 3. Van de aftreding van de leden der Staten. De §§ 2 en 4 worden onderscheidenlijk genummerd: 1 en 2;

2°. in het eerste lid van artikel 17 wordt in plaats van „artikel 3 der Kieswet” gelezen: artikel B 3 der Kieswet.

3. Bij de inwerkingtreding van deze wet worden in de gemeentewet de volgende wijzigingen aangebracht:

1°. in de Eerste Afdeling, Titel II, Eerste Hoofdstuk, vervallen de titels: § 2. Van de benoeming der leden van den raad, en: § 4. Van den tijd van zitting der leden van den raad. § 3 wordt genummerd: 2;

2°. in artikel 21 wordt in plaats van „artikel 3 der kieswet” gelezen: artikel B 3 der Kieswet;

3°. het laatste lid van artikel 28 wordt geplaatst na artikel 25 en genummerd: 25a;

4°. in de Eerste Afdeling, Titel II, Tweede Hoofdstuk, vervallen in de titel van § 1 de woorden: het onderzoek der geloofsbriefen en;

5°. in het tweede lid van artikel 90 wordt in plaats van „het tweede lid van artikel 34 der kieswet” gelezen: artikel E 10 der Kieswet.

Artikel Y 5

1. De bij het inwerkingtreden van deze wet bestaande kiezerslijsten blijven gelden tot 1 April van het op de datum van het in werking treden dezer wet eerstvolgende kalenderjaar, of zoveel korter als door Ons zal worden bepaald.

2. Burgemeester en wethouders dragen zorg, dat op het in het eerste lid bedoeld tijdstip het kiezersregister, bedoeld in artikel D 1, is aangelegd en volledig bijgewerkt.

3. Binnen acht dagen na het in het eerste lid bedoeld tijdstip brengen burgemeester en wethouders ter openbare kennis, dat het kiezersregister is aangelegd, met vermelding van de in de artikelen D 5 en D 6 aan ieder toegekende bevoegdheden.

Artikel Y 6

Deze wet kan worden aangehaald onder de titel „Kieswet”.

Artikel Y 7

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Binnenlandse Zaken,

TABEL A
 Bedoeld in artikel E 1 der Kieswet

Nummer van de kieskring	Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt	Gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd
I	De gemeenten, behorende tot de kieskringen I, II, IV, V en VI van de provincie Noordbrabant, volgens tabel B	's-Hertogenbosch
II	De gemeenten, behorende tot de kieskringen III, VII, VIII en IX van de provincie Noordbrabant, volgens tabel B	Tilburg
III	De gemeenten, behorende tot de kieskringen I—V van de provincie Gelderland, volgens tabel B	Arnhem
IV	De gemeenten, behorende tot de kieskringen VI—X van de provincie Gelderland, volgens tabel B	Nijmegen
V	De gemeente Rotterdam	Rotterdam
VI	De gemeente 's-Gravenhage	's-Gravenhage
VII	De gemeenten, behorende tot de kieskringen III en IV van de provincie Zuidholland, volgens tabel B	Leiden
VIII	De gemeenten, behorende tot de kieskringen V, VI en VII van de provincie Zuidholland, volgens tabel B	Dordrecht
IX	De gemeente Amsterdam	Amsterdam
X	De gemeenten, behorende tot de kieskringen II, III, IV en V van de provincie Noordholland, volgens tabel B	Den Helder
XI	De gemeenten, behorende tot de kieskringen VI, VII, VIII en IX van de provincie Noordholland, volgens tabel B	Haarlem
XII	De provincie Zeeland	Middelburg
XIII	„ „ Utrecht	Utrecht
XIV	„ „ Friesland	Leeuwarden
XV	„ „ Overijssel	Zwolle
XVI	„ „ Groningen	Groningen
XVII	„ „ Drenthe	Assen
XVIII	„ „ Limburg	Maastricht

Nieuwe bepalingen betreffende het kiesrecht, enz. (Kieswet)

TABEL B		Nummer van de kieskring	Gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt
Bedoeld in artikel E 1 der Kieswet			
Nummer van de kieskring	Gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt		
NOORDBRABANT			
I	<i>'s-Hertogenbosch.</i> De gemeenten 's-Hertogenbosch, Empel en Meerwijk, Rosmalen, Den Dungen, St. Michielsgestel, Schijndel, Vught, Heeswijk, Dinther, Geffen, Nuland, Heesch, Nistelrode, Berlicum.	I	<i>Arnhem.</i> De gemeente Arnhem.
II	<i>Grave.</i> De gemeenten Grave, Cuyk en St. Agatha, Schaijk, Beers, Uden, Mill en St. Hubert, Zeeland, Ravenstein, Boxmeer, Vierlingsbeek, Oploo, St. Anthonis en Ledacker, Wanroy, Oeffelt, Haps, Alem, Maren en Kessel, Lith, Oss, Berghem, Megen, Haren en Macharen.	II	<i>Ede.</i> De gemeenten Renkum, Wageningen, Ede, Scherpenzeel, Barneveld, Hoevelaken.
III	<i>Tilburg.</i> De gemeenten Tilburg, Goirle, Berkel-Enschot, Oisterwijk, Moergestel, Diessen, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Udenhout, Gilze en Reijen, Boxtel, Esch, Helvoirt, Haaren, Liempde.	III	<i>Harderwijk.</i> De gemeenten Nijkerk, Putten, Ermelo, Harderwijk, Elburg, Doornspijk, Oldebroek, Hattem, Epe, Heerde.
IV	<i>Heusden.</i> De gemeenten Heusden, Engelen, Eethen, Dussen, Wijk en Aalburg, Veen, Woudrichem, Rijswijk, Op- en Neer-Andel, Werkendam, Giessen, Almkerk, Waalwijk, Sprang-Capelle, Waspijk, Vlijmen, Drunen.	IV	<i>Apeldoorn.</i> De gemeenten Apeldoorn, Voorst.
V	<i>Helmond.</i> De gemeenten Helmond, Aarle-Rixtel, Beek en Donk, Lieshout, Mierlo, Stiphout, Gemert, Bakel en Milheeze, Nuenen, Gerwen en Nederwetten, Heeze, Leende, Asten, Deurne, Someren, Budel, Maarheeze, Veghel, Erp, Boekel.	V	<i>Zutphen.</i> De gemeenten Zutphen, Gorsse, Warnsveld, Laren, Lochem, Vorden, Steenderen, Brummen, Rheden, Rozendaal.
VI	<i>Eindhoven.</i> De gemeenten Eindhoven, Geldrop, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre, Westerhoven, St. Oedenrode, Son en Breugel, Oirschot, Best, Vessem, Wintelre en Knegsel, Oost-, West- en Middelbeers, Bladel en Netersel, Bergsjijk, Reusel, Hooge- en Lage Mierde, Hoogeloon, Hapert en Casteren, Eersel, Riethoven, Luyksgestel.	VI	<i>Winterswijk.</i> De gemeenten Winterswijk, Aalten, Wisch, Lichtenvoorde, Zelhem, Ruurlo, Groenlo, Eibergen, Neede, Borculo.
VII	<i>Breda.</i> De gemeenten Breda, Nieuw-Ginneken, Teteringen, Prinsenbeek, Etten en Leur, Rijsbergen, Zundert, Chaam, Alphen en Riel, Baarle-Nassau.	VII	<i>Doetinchem.</i> De gemeenten Doetinchem, Hengelo, Doesburg, Hummelo en Keppel, Dinxperlo, Gendringen, Bergh, Didam, Zevenaar, Herwen en Aerdt, Pannerden, Duiven, Westervoort, Angerlo, Wehl.
VIII	<i>Zevenbergen.</i> De gemeenten Zevenbergen, Klundert, Willemstad, Standdaarbuiten, Hooge- en Lage Zwaluwe, Oudenbosch, Oosterhout, 's-Gravenmoer, Raamsdonk, Geertruidenberg, Made en Drimmelen, Terheijden, Dongen, Fijnaart en Heiningen.	VIII	<i>Nijmegen.</i> De gemeente Nijmegen.
IX	<i>Bergen op Zoom.</i> De gemeenten Bergen op Zoom, Putte, Ossendrecht, Woensdrecht, Huijbergen, Halsteren, Nieuw-Vossemeer, Steenbergen en Kruisland, Roosendaal en Nispen, Rucphen en Vorensende, Hoeven, Dinteloord en Prinsland, Wouw, Oud- en Nieuw-Gastel.	IX	<i>Tiel.</i> De gemeenten Gendt, Bommel, Huissen, Elst, Valburg, Heteren, Hemmen, Dodewaard, Kesteren, Echteld, Lienden, Maurik, Zoelen, Tiel, Wadenhoijen, Ophemert, Varik, Est en Opijnen, Geldermalsen, Waardenburg, Deil, Haafden, Herwijnen, Vuren, Buren, Beusichem, Culemborg, Beesd, Buurmalsen.
		X	<i>Wijchen.</i> De gemeenten Heerewaarden, Dreumel, Appeltern, Wamel, Druten, Horssen, Batenburg, Bergharen, Ewijk, Beuningen, Wijchen, Overasselt, Heumen, Groesbeek, Ubergen, Millingen, Brakel, Zuilichem, Poederoijen, Nederhemert, Ammerzoden, Hedel, Kerkwijk, Gameren, Zaltbommel, Hurwenen, Maasdriel, Rossum.
ZUIDHOLLAND			
		I	<i>Rotterdam</i> De gemeente Rotterdam.
		II	<i>'s-Gravenhage.</i> De gemeente 's-Gravenhage.
		III	<i>Leiden.</i> De gemeenten Leiden, Leiderdorp, Zoeterwoude, Koudekerk aan den Rijn, Voorschoten, Leidschendam, Voorburg, Oegstgeest, Rijnsburg, Valkenburg, Warmond, Sassenheim, Noordwijk, Noordwijkerhout, Voorhout, Lisse, Hillegom, Katwijk, Wassenaar.

Nummer van de kieskring	Gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt	Nummer van de kieskring	Gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt
IV	<i>Gouda.</i> De gemeenten Alphen aan den Rijn, Boskoop, Bodegraven, Zwammerdam, Hazerswoude, Ter Aar, Nieuwveen, Alkemade, Woubrugge, Rijsaterwoude, Nieuwkoop, Zevenhoven, Leimuiden, Gouda, Haastrecht, Woerden, Rietveld, Waarder, Barwoutswaarder, Oude-water, Hekendorp, Papekop, Lange Ruige Weide, Wadinxveen, Reeuwijk, Schoonhoven, Vlist, Stolwijk, Ouderkerk aan den IJssel, Berkenwoude, Gouderak, Bergambacht, Ammerstol, Lekkerkerk, Krimpen a.d. Lek, Krimpen a.d. IJssel, Zoetermeer, Benthuisen, Pijnacker, Nootdorp, Berkel en Rodenrijs, Bergschenhoek, Zevenhuizen, Bleiswijk, Nieuwerkerk a.d. IJssel, Capelle a.d. IJssel, Moordrecht, Moerkapelle.		Bovenkarspel, Hoogkarspel, Westwoud, Venhuizen, Purmerend, Kwadijk, IJpendam, Landsmeer, Beemster, Oosthuizen, Warder, Schermerhorn, de Rijp, Graft, Zuid- en Noord-Schermer, Wijdewormer, Edam, Middellie, Monnikendam, Katwoude, Marken, Broek in Waterland.
V	<i>Delft.</i> De gemeenten Delft, Schipluiden, Vlaardingen, Maasland, Maasland, Rozenburg, Naaldwijk, de Lier, 's Gravenzande, Monster, Wateringen, Rijswijk, Schiedam.	IV	<i>Alkmaar.</i> De gemeenten Alkmaar, Oudorp, Heiloo, Limmen, Akersloot, Uitgeest, Castricum, Egmond-binnen, Egmond aan Zee, Bergen, Schoorl.
VI	<i>Dordrecht.</i> De gemeenten Dordrecht, Dubbeldam, Meerkerk, Ameide, Tienhoven, Noordeloos, Hoogblokland, Hoorbaar, Groot-Amers, Nieuwpoort, Langerak, Goudriaan, Ottoland, Giessendam, Giessen-Nieuwkerk, Peursum, Streefkerk, Brandwijk, Molenaarsgraaf, Bleskensgraaf, Sliedrecht, Wijngaarden, Alblasserdam, Nieuw-Lekkerland, Oud-Alblas, Papendrecht, Gorinchem, Schelluinen, Arkel, Hardinxveld, Leerdam, Schoonrewoerd, Leerbroek, Nieuwland, Asperen, Heukelum, Kedichem, Vianen, Hagestein, Everdingen, Lexmond, Hei- en Boeicop.	V	<i>Zaandam.</i> De gemeenten Zaandam, Zaandijk, Koog a.d. Zaan, Wormerveer, Oostzaan, Krommenie, Westzaan, Assendelft, Wormer, Jisp.
VII	<i>Ridderkerk.</i> De gemeenten Ridderkerk, Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Heerjansdam, Barendrecht, Poortugaal, Rhoon, Oud-Beijerland, Numansdorp, Zuid-Beijerland, Klaaswaal, Heinenoord, Nieuw-Beijerland, Piershil, Goudswaard, 's-Gravendeel, Puttershoek, Maasdam, Strijen, Mijnsheerenland, Westmaas, Brielle, Oostvoorne, Zwartewaal, Vierpolders, Nieuwenhoorn, Hellevoetsluis, Nieuw-Helvoet, Rockanje, Zuidland, Hekelingen, Oudenhoorn, Spijkenisse, Geervliet, Heenvliet, Abbenbroek, Middelharnis, Sommelsdijk, Dirksland, Melissant, Goedereede, Stellendam, Ouddorp, Oude-Tonge, Nieuwe-Tonge, Herkingen, Ooltgensplaat, den Bommel, Stad aan 't Haringvliet.	VI	<i>Haarlem.</i> De gemeenten Haarlem, Zandvoort, Bloemendaal, Heemstede, Bennebroek.
	NOORDHOLLAND	VII	<i>Velsen.</i> De gemeenten Velsen, Beverwijk, Heemskerk.
I	<i>Amsterdam.</i> De gemeente Amsterdam.	VIII	<i>Nieuwer-Amstel.</i> De gemeenten Nieuwer-Amstel, Diemen, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Aalsmeer, Uithoorn, Ouder-Amstel, Weesperkarspel, Weesp, Muiden.
II	<i>Den Helder.</i> De gemeenten Den Helder, Texel, Schagen, Sint Maarten, Zijpe, Wieringerwaard, Callantsoog, Wieringen, Wieringermeer, Barsingerhorn, Sint Pancras, Langedijk, Harenkarspel, Warmenhuizen, Koedijk, Heerhugowaard, Nieuwe-Niedorp, Oude-Niedorp, Winkel, Anna Paulowna.	IX	<i>Hilversum.</i> De gemeenten Hilversum, Naarden, Huizen, Nederhorst den Berg, 's-Graveland, Kortenhoef, Ankeveen, Laren, Bussum, Blaricum.
III	<i>Hoorn.</i> De gemeenten Hoorn, Berkhout, Beets, Oudendijk, Avenhorn, Ursum, Oterleek, Wognum, Nibbixwoud, Zwaag, Blokker, Schellinkhout, Wijdenes, Enkhuizen, Medemblik, Opperdoes, Twisk, Spanbroek, Opmeer, Hoogwoud, Hensbroek, Obdam, Sijbekarspel, Abbekerk, Midwoud, Wervershoof, Andijk, Grootebroek		ZEELAND
		I	<i>Middelburg.</i> De gemeenten Middelburg, Aagtekerke, Arnemuiden, Domburg, Grijskerke, Nieuw- en St. Joosland, Oostkapelle, Serooskerke (Walcheren), St. Laurens, Veere, Vrouwenpolder.
		II	<i>Vlissingen.</i> De gemeenten Vlissingen, Biggekerke, Koudekerke, Meliskerke, Oost- en West-Souburg, Ritthem, Westkapelle, Zoutelande.
		III	<i>Zierikzee.</i> De gemeenten Zierikzee, Brouwershaven, Bruinisse, Burgh, Dreischor, Duivendijke, Elkerzee, Ellemeet, Haamstede, Kerkwerf, Nieuwerkerk, Noordgouwe, Noordwelle, Oosterland, Ouwkerk, Renesse, Serooskerke (Schouwen), Zonnemaire.
		IV	<i>Tholen.</i> De gemeenten Tholen, Oud-Vossemeer, Poortvliet, Scherpenisse, St. Annaland, St. Maartensdijk, St. Philipsland, Stavenisse.
		V	<i>Goes.</i> De gemeenten Goes, Baarland, Borssele, Driewegen, Ellewoutsdijk, 's-Gravenpolder, 's-Heer-Abtskerke, 's-Heer-Arendskerke, 's-Heerenhoek, Heinkenszand, Hoedekenskerke, Kapelle, Kattendijke, Kloetinge, Krabbedijke, Kruiningen, Nisse, Oudelande, Overzande, Riland-Bath, Waarde, Wemeldinge, Wolphaartsdijk, Yerseke, Wissekerke, Kortgene.
		VI	<i>Sluis.</i> De gemeenten Sluis, Aardenburg, Biervliet, Breskens, Cadzand, Groede, Hoofdplaat, Nieuwvliet, Oostburg, Retranchement, Schoondijke, Waterlandkerkje, IJzendijke, Zuidzande.

Nieuwe bepalingen betreffende het kiesrecht, enz. (Kieswet)

Nummer van de kieskring	Gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt	Nummer van de kieskring	Gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt
VII	<i>Hulst.</i> De gemeenten Hulst, Axel, Vogelwaarde, Clinge, Graauw en Langendam, Hoek, Hontenisse, Koewacht, Terneuzen, Overslag, Philippine, Sas-van-Gent, St. Jansteen, Westdorpe, Zaamslag, Zuiddorpe.		
	UTRECHT		
I	<i>Utrecht.</i> De gemeente Utrecht.	I	<i>Groningen.</i> De gemeente Groningen.
II	<i>Amersfoort.</i> Het overige deel der provincie.	II	<i>Bedum.</i> De gemeenten Zuidhorn, Grijskerk, Oldehove, Ezinge, Aduard, Leek, Marum, Grootegast, Oldekerk, Bedum, Winsum, Leens, Ulrum, Kloosterburen, Eenrum, Baflo, Warffum, Adorp, Middelstum, Kantens, Usquert, Uithuizen, Hoogkerk.
	FRIESLAND	III	<i>Appingedam.</i> De gemeenten Appingedam, Delfzijl, Bierum, 't Zandt, Loppersum, Ten Boer, Slochteren, Stedum, Uithuizermeeden, Termunten, Noorddijk, Haren.
I	<i>Leeuwarden.</i> De gemeente Leeuwarden.	IV	<i>Winschoten.</i> De gemeenten Winschoten, Midwolda, Nieuwolda, Finsterwolde, Beerta, Nieuweschans, Zuidbroek, Noordbroek, Scheemda, Muntendam, Meeden, Bellingwolde, Hoogezand-Sappemeer.
II	<i>Dokkum.</i> De gemeenten Dokkum, Ferwerderadeel, Westdongeradeel, Oostdongeradeel, Dantumadeel, Kollumerland en Nieuw-Kruisland, Achtkarspelen, Tietjerksteradeel, Ameland, Schiermonnikoog.	V	<i>Oude-Pekela.</i> De gemeenten Wedde, Onstwedde, Vlagtwedde, Oude Pekela, Nieuwe Pekela, Veendam, Wildervank.
III	<i>Heerenveen.</i> De gemeenten Smalingerland, Opsterland, Ooststellingwerf, Weststellingwerf, Heerenveen.		
IV	<i>Sneek.</i> De gemeenten Sneek, IJlst, Sloten, Workum, Hindelopen, Stavoren, Wijmbritseradeel, Hemelumer Oldephaert en Noordwolde, Gaasterland, Lemsterland, Doniawerstal, Haskerland, Rauwerderhem, Idaarderadeel, Utingeradeel.		
V	<i>Franeker.</i> De gemeenten Franeker, Harlingen, Bolsward, Wonseradeel, Franekeradeel, Barradeel, het Bildt, Baarderadeel, Menaldumadeel, Hennaarderadeel, Leeuwarderadeel, Vlieland, Terschelling.		
	OVERIJSSSEL		
I	<i>Zwolle.</i> De gemeenten Zwolle, Dalfsen, Zwollerkerkspel, Staphorst, Heino, Nieuwleusen.		
II	<i>Kampen.</i> De gemeenten Kampen, IJsselmuiden, Steenwijk, Steenwijkwold, Oldemarkt, Giethoorn, Kuinre, Blankenham, Blokzijl, Vollenhove, Zwartsluis, Hasselt, Genemuiden, Wanneperveen, Urk, en het openbaar lichaam de Noordoostelijke Polder.		
III	<i>Deventer.</i> De gemeenten Deventer, Diepenveen, Wijhe, Olst, Raalte, Holten, Bathmen.		
IV	<i>Ommen.</i> De gemeenten Ommen, Avereest, Hardenberg, Gramsbergen, Den Ham, Vriezenveen, Hellendoorn, Wierden.		
V	<i>Hengelo.</i> De gemeenten Hengelo, Borne, Markelo, Goor, Rijsen, Diepenheim, Stad-Delden, Ambt-Delden, Haaksbergen.		
VI	<i>Almelo.</i> De gemeenten Almelo, Tubbergen, Oldenzaal, Losser, Ootmarsum, Denekamp, Weerselo.		
VII	<i>Enschede.</i> De gemeente Enschede.		
			GRONINGEN
			DRENTHE
			LIMBURG

Nummer van de kieskring	Gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd Gebied waarover de kieskring zich uitstrekt
IV	<i>Heerlen.</i> De gemeenten Eijgelshoven, Heerlen, Hoensbroek, Hulsberg, Kerkrade, Klimmen, Nieuwenhagen, Schaesberg, Schimmert, Ubach over Worms, Voerendaal, Wijnandsrade.
V	<i>Roermond.</i> De gemeenten Roermond, Echt, Herten, Horn, Linne, Maasbracht, Melick en Herkenbosch, Maasniel, Montfort, St. Odiliënberg, Ohé en Laak, Posterholt, Roosteren, Stevensweert, Susteren, Swalmen, Vlodrop.
VI	<i>Weert.</i> De gemeenten Baexem, Beegden, Grathem, Haelen, Heel en Panheel, Heijthuizen, Hunsel, Meijel, Nederweert, Neer, Roggel, Stramproij, Thorn, Weert, Wessem.
VII	<i>Venlo.</i> De gemeenten Beesel, Belfeld, Helden, Kessel, Maasbree, Tegelen, Venlo.
VIII	<i>Horst.</i> De gemeenten Horst, Meerlo, Sevenum, Venraij, Wanssum, Bergen, Gennep, Mook en Middelaar, Ottersum, Grubbenvorst, Arcen en Velden, Broekhuizen.

2090 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inleiding

§ 1. Bij schrijven van 5 Maart 1947 heeft de toenmalige ambtsvoorganger van ondergetekende aan het Centraal Stembureau voor de verkiezing van de leden der Staten-Generaal de vraag voorgelegd, in hoeverre behoefte bestaat aan een herziening der wettelijke voorschriften in zake de verkiezing van de leden der Staten-Generaal, der Provinciale Staten en der gemeenteraden, zowel voor wat het kiesstelsel, als voor wat de administratieve zijde betreft. Tevens werd verzocht bij bevestigende beantwoording van deze vraag de nodige ontwerpen van wettelijke bepalingen voor te bereiden.

Het Centraal Stembureau bracht op 15 December 1949 zijn rapport uit, dat, evenals het daarbij gevoegde ontwerp van wet met memorie van toelichting, in afdruk aan de leden van de Staten-Generaal werd toegezonden.

Voor de arbeid, welke het Centraal Stembureau te dezen heeft verricht, wil de ondergetekende hier gaarne zijn bijzondere dank en waardering uitspreken.

Voorstel van het C.S.B. tot invoering van de meervoudige voorkeur

Het door het Centraal Stembureau voorgestelde wetsontwerp bevat, naast een aantal ingrijpende wijzigingen van administratieve aard, o.a. betreffende het instellen van een kiezersregister en uitbreiding van de mogelijkheid om bij volmacht en elders te stemmen, als belangrijkste wijziging van meer principiële aard geheel nieuwe voorschriften betreffende de wijze, waarop de stem wordt uitgebracht. Voorgesteld wordt ten aanzien van de verkiezingen van de Tweede Kamer, van de Provinciale Staten en van de gemeenteraden met meer dan elf leden het stelsel van enkelvoudige voorkeur te vervangen door dat van de facultatieve meervoudige voorkeur, met behoud evenwel van het reeds bestaande lijststelsel. De kiezer heeft bij deze opzet de keuze tussen het uitbrengen van een lijststem, hetgeen kan geschieden door het lijststemvak boven de lijst zwart te maken, en het uitbrengen van een voorkeurstem, waarbij hij de cijfers 1, 2, 3, enz., heeft te plaatsen in de stemvakjes vóór de namen van de kandidaten zijner keus, welke op één lijst zijn vermeld. Ten aanzien van de verkiezingen van de

leden van de gemeenteraden met zeven of elf leden wordt voorgesteld het bestaande stelsel te vervangen door dat van de facultatieve meervoudige voorkeur in combinatie met een gematigde vorm van het personenstelsel. De kiezer kan hierbij slechts een voorkeurstem uitbrengen en wel door de cijfers 1, 2, 3, enz., te plaatsen in de stemvakjes vóór de namen van de kandidaten zijner keus, doch nu ongeacht op welke lijst zij geplaatst zijn, dus zonder zich te moeten beperken tot één lijst; de lijsten blijven wel gehandhaafd, doch een lijststem kan niet worden uitgebracht.

De ondergetekende heeft het wenselijk geoordeeld over deze beide voorstellen, welke een ingrijpende wijziging van ons kiesstelsel beogen, op zo ruim mogelijke schaal advies in te winnen bij de instanties, die bij een eventuele verwezenlijking daarvan het nauwst betrokken zouden zijn. Hij heeft derhalve aan de besturen der politieke partijen en aan een groot aantal bestuurscolleges, alsmede aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten de vraag voorgelegd, of het dezen gewenst voorkwam het bestaande stelsel van de enkelvoudige voorkeur te vervangen door dat van de facultatieve meervoudige voorkeur.

De gestelde vraag werd bijna unaniem in ontkennende zin beantwoord. Onder de vele bezwaren, welke naar voren werden gebracht, wegen voor de ondergetekende in het bijzonder zwaar die, welke betrekking hebben op het verloop der verkiezingswerkzaamheden. In dit verband werd opgemerkt, dat de ingewikkelde aard van de voorgestelde stemwijzen over het algemeen te hoge eisen zal stellen aan tal van kiezers, die blijkens de ervaring reeds thans in vele gevallen moeilijkheden bij het invullen van hun stembiljetten onderwinden. Doch ook bij het opmaken van de processen-verbaal door de stembureaux werd stagnatie verwacht, terwijl men vreesde, dat het geldig verklaren van stembiljetten tot uiteenlopende beslissingen aanleiding zou geven. Tenslotte werd er op gewezen, dat het ingewikkelde systeem van het depouillement ten gevolge zal hebben, dat het vaststellen van de uitslag der verkiezing praktisch zal moeten worden overgelaten aan een klein aantal deskundigen, dat terzake van zijn arbeid niet of nauwelijks gecontroleerd zal kunnen worden, een uiteraard hoogst ongewenste situatie.

Tegen invoering van een afzonderlijk stelsel voor de verkiezing van de leden van de gemeenteraden met zeven of elf leden werd uit gemeentelijke kringen onder meer als bezwaar ingebracht, dat bij de kiezers in de desbetreffende gemeenten vergissingen zullen ontstaan, daar zij van verschillende stemwijzen gebruik kunnen maken, al naar gelang het betreft verkiezingen voor de Tweede Kamer en de Provinciale Staten of voor de gemeenteraden. Van deze zijde bleek men het in het geheel niet eens te zijn met de motieven, welke het Centraal Stembureau voor de invoering van dit stelsel aanvoert.

De ondergetekende heeft in het voorgaande aanleiding gevonden de desbetreffende voorstellen van het Centraal Stembureau niet over te nemen. Hij kon hiertoe des te gemakkelijker besluiten, waar hem uit de practijk gebleken was, dat de Nederlandse kiezer overwegend op nummer 1 van de door hem begeerde lijst stemt, zodat aangenomen moet worden, dat er bij deze over het algemeen geen behoefte bestaat van een afwijkende voorkeur blijk te geven.

Structuur van het ontwerp

Ook de door het Centraal Stembureau voorgestelde indeling van de wetsstof in hoofdzaken en uitwerkingen, waarvan dan de hoofdzaken in de wet en de uitwerkingen in wetskracht bezittende regelingen (een variant op het Engelse systeem van schedules) worden opgenomen, heeft de ondergetekende gemeend niet te moeten overnemen.

De ondergetekende is er zich van bewust, dat in de voorgestelde indeling een zekere aantrekkelijkheid schuilt. De materie van het kiesrecht zou op deze wijze systematisch worden ingedeeld, terwijl een indeling van de stof in een aantal „regelingen”, die alle haar eigen, met artikel 1 beginnende nummering zouden bezitten, het voordeel biedt, dat bij een latere invoering van artikelen — een bij de kieswet geregeld optredend verschijnsel — een eenvoudige vernummering in de desbetreffende regeling(en) zou kunnen plaats vinden. Men behoeft derhalve noch *bis* of anders aangeduide ondernummers in te voeren, noch na een aantal jaren de gehele wet opnieuw te nummeren, waardoor de „bekende” nummers van herhaaldelijk gebezigde artikelen verloren gaan, een euvel, dat bij Grondwetswijzigingen en bij de hernieuwde lezing van wetten (illustratief is hier de gemeentewet) geregeld aan de dag treedt.

Als overwegend nadeel van de door het Centraal Stembureau voorgestelde indeling ziet de ondergetekende evenwel, dat deze de overzichtelijkheid van het geheel meer schaadt dan bevordert en dat het werken met de kiesrechtvoorschriften er door wordt bemoeilijkt. Er is enerzijds een herhaling van artikelen, soms zelfs in niet geheel gelijke bewoordingen, hetgeen niet te vermijden is, terwijl anderzijds